

BIJLAGE 5

ecologisch onderzoek EKZ 2008

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK

A&W-rapport 1001

ECOLOGISCH ONDERZOEK PLAN RECREATIEOORD ENKHUIZERZAND. Knelpunten en aanbevelingen t.a.v. de Natuurbeschermingswet

R.M.G. van der Hut

Projectnummer	Projectleider	Status
1095ENK	R.M.G. van der Hut	Eindrapport
Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	E. Wymenga	25 januari 2008

HUT, R.M.G. VAN DER. 2008.

Ecologisch onderzoek plan Recreatieoord Enkhuizerzand.
Knelpunten en aanbevelingen t.a.v. de
Natuurbeschermingswet. A&W-rapport 1001. Altenburg &
Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

OPDRACHTGEVER

Buro Vijn
Postbus 81 9062 ZJ Oenkerk
Telefoon (058) 2652525

FOTO VOORPLAAT

Noordelijk deel van het plangebied, augustus 2007 (foto
A&W)

DANKWOORD

Dank gaat uit naar M. Roos (RIZA) en K. Schaper voor
informatie over het voorkomen van vogels in het
onderzoeksgebied.

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Veenwouden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
E-mail: info@altwym.nl
Web: www.altwym.nl

INHOUD

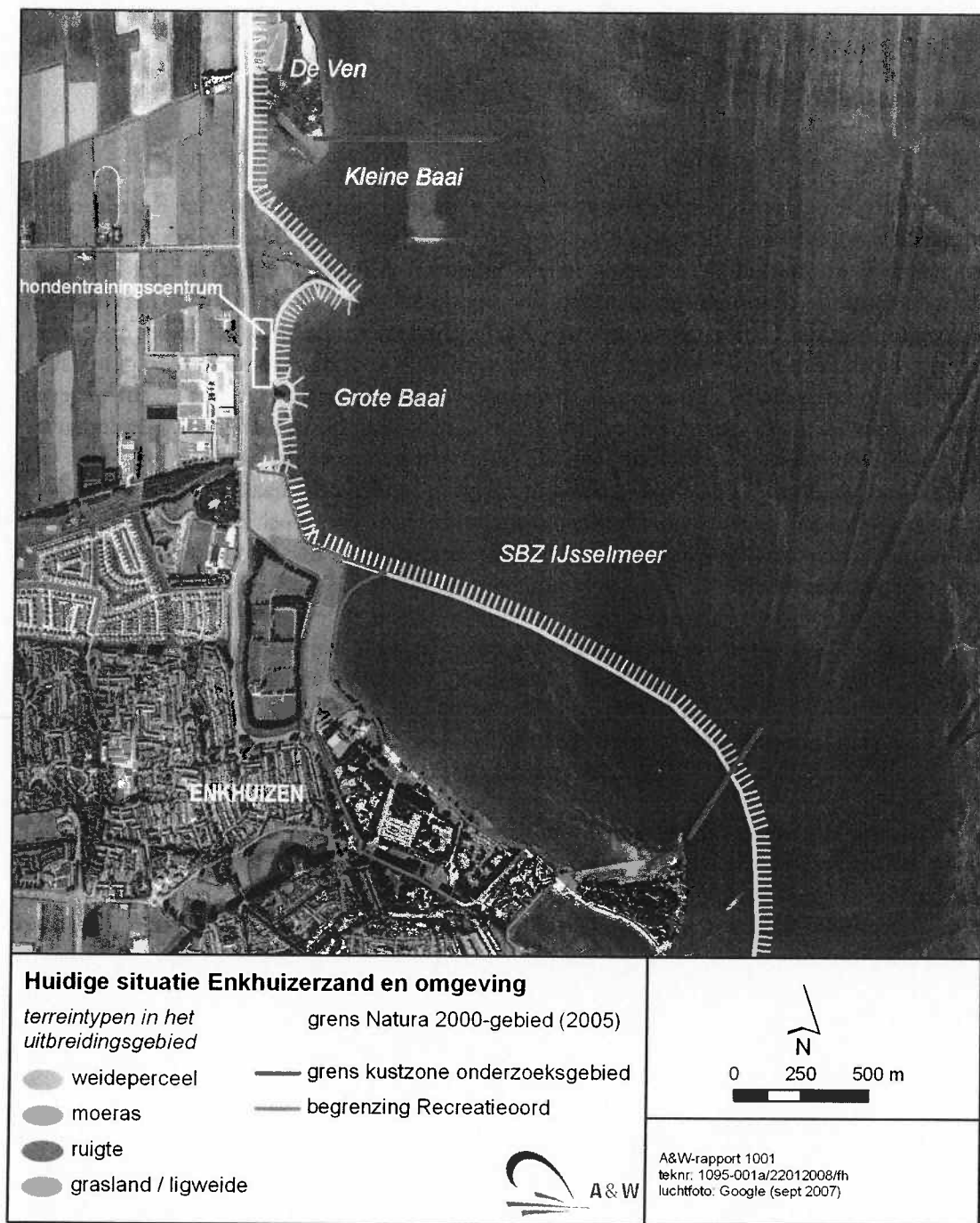
1. INLEIDING	1
2. VOORGENOMEN PLANNEN	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. HUIDIGE NATUURWAARDEN EN BESCHERMINGSSTATUS	5
3.1. Inleiding	5
3.2. Het plangebied en de Natuurbeschermingswet	5
3.3. Natura2000-Habitatrichtlijn	5
3.4. Natura2000-Vogelrichtlijn	6
4. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN	15
4.1. Inleiding	15
4.2. Habitatverlies	15
4.3. Verstoring	16
5. BEOORDELING IN HET KADER VAN DE NATUURBESCHERMINGSWET	25
6. ADVIES IN HET KADER VAN DE NATUURBESCHERMINGSWET	29
7. SAMENVATTENDE CONCLUSIES	33
LITERATUUR	35
BIJLAGEN	
Bijlage 1. Tellingen watervogels	
Bijlage 2. Natuurbeschermingswet	

1. INLEIDING

De gemeente Enkhuizen bereidt een gedeeltelijke herinrichting voor van het Recreatieoord Enkhuizerzand, gelegen tussen Enkhuizen en het IJsselmeer. Buro Vijn begeleidt de gemeente bij de ruimtelijke ordening in alle aspecten. Altenburg & Wymenga heeft een voortoets van de herinrichtingsplannen in het kader van de Natuurbeschermingswet uitgevoerd (Van der Heijden & Groeneweg 2007). Uit deze studie bleek dat nader onderzoek naar het voorkomen van watervogels en verstoringrisico's voor deze soortengroep gewenst is. In dit kader heeft Buro Vijn voor de gemeente Enkhuizen aan A&W opdracht gegeven nader onderzoek uit te voeren om eventueel de planvorming bij te sturen. Het onderhavige rapport is een nadere uitwerking van de uitgevoerde voortoets, waarin op basis van beschikbare gegevens een dieper gaand ecologisch onderzoek naar de plannen wordt uitgevoerd en een advies wordt uitgebracht over hoe eventueel in dit stadium van planvorming toekomstige knelpunten in het kader van de Natuurbeschermingswet voorkomen kunnen worden.

In deze rapportage worden de huidige situatie en de beoogde inrichtingsplannen beschreven. Daarna volgt het onderzoek naar mogelijke effecten en een toetsing aan de Natuurbeschermingswet. Het beschermingskader van de Natuurbeschermingswet is in een bijlage gevat. Daaropvolgend worden maatregelen beschreven, die negatieve effecten op de beschermde waarden van het IJsselmeer kunnen voorkomen.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan dit ecologisch onderzoek kunnen geen rechten worden ontleend.

Figuur 1.

Huidige situatie van het Recreatieoord Enkhuizerzand en omgeving. Aangegeven is de begrenzing van het Recreatieoord, de terreintypen in het uitbreidingsgebied voor strand en ligweide en de nieuwe campinglocatie, en het oevertraject waarbinnen watervogels zijn geteld (begrenzing onderzoeksgebied). In de begrenzing van het Recreatieoord is een uitbreiding opgenomen ter hoogte van het ruigtegebied op basis van het Aangepaste vlekkenplan van de gemeente Enkhuizen. Bron luchtfoto: Google Earth.

2. VOORGENOMEN PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het huidige Recreatieoord Enkhuizerzand ligt ingeklemd tussen de noordrand van de bebouwde kom van Enkhuizen en de oevers van het IJsselmeer. De primaire waterkering en de Immerhornweg vormen de westgrens. Het gebied is buitendijks gelegen en heeft een oppervlakte van 40 hectare (figuur 1). Binnen het huidige recreatiegebied liggen diverse recreatieobjecten, waaronder een camping, dagrecreatiepark, recreatiebad, 'Sprookjeswonderland', tennispark, ligweiden, strand en een midgetgolfbaan. Aan de noordwestelijke zijde is een moeras- en ruigteterrein gelegen en een perceel cultuurgrasland. De oeverzone langs de ligweiden en het strand vormen niet alleen voor bezoekers, maar ook voor lokale bewoners een geschikt uitloopgebied, of een dagelijks rondje 'met de hond'. Dit geldt ook voor het ruigtegebied, dat grenst aan het moerasgebiedje. De aangrenzende kustzone is zeer ondiep, en daardoor voor vaartuigen met noemenswaardige diepgang nauwelijks toegankelijk. Langs de oeverzones zijn geen aanlegplaatsen aanwezig. Bezoekers kunnen wel vanaf de ligweiden of het strand met rubberboten, surfplanken e.d. het water op gaan.

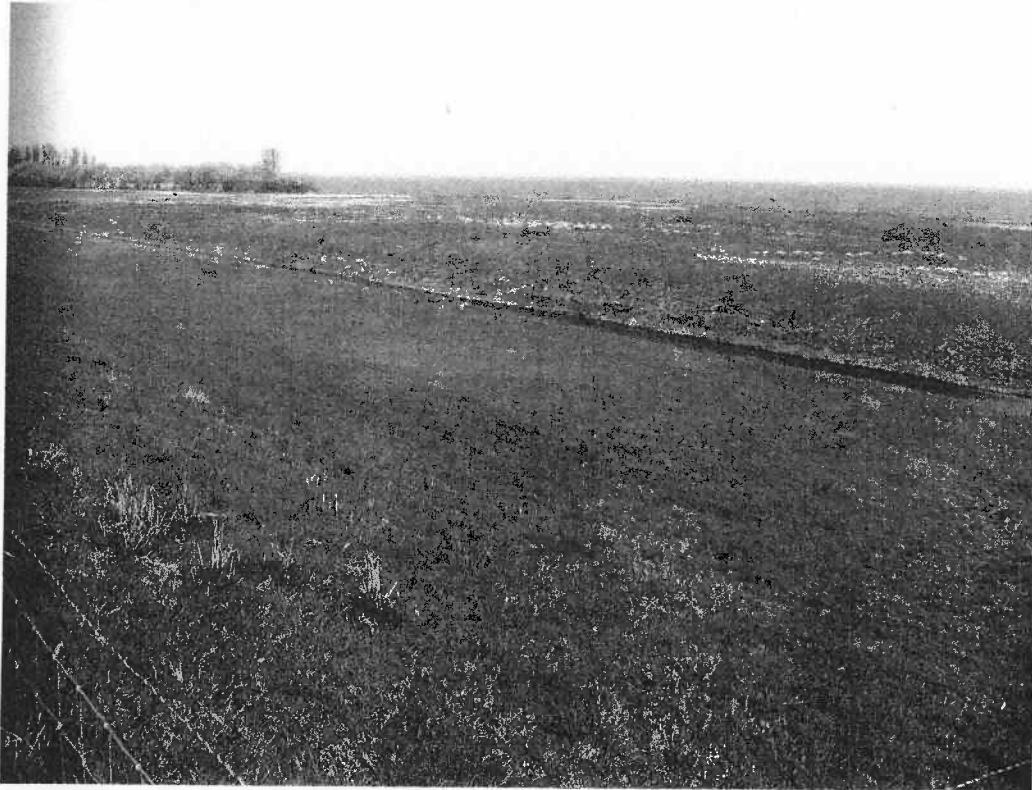
2.2. INRICHTINGSPLANNEN

Binnen het huidige recreatiegebied wordt door de gemeente Enkhuizen een aantal wijzigingen voorgesteld, waaronder een uitbreiding van het recreatiepark 'Sprookjeswonderland', de aanleg van 175 nieuwe recreatiewoningen en een uitbreiding van de strandfunctie en ligweiden. Op de huidige camping met 200 vaste – seizoensgebonden – staanplaatsen en een toeristisch kampeerdeel, komt een recreatiebungalowpark.

De huidige stacaravans met vaste staanplaatsen, op een locatie met een oppervlakte van ca. 4 ha, gaan volgens het plan naar een nieuwe noordelijke campinglocatie. De nieuwe camping met bijbehorende parkeerplaats zal worden gerealiseerd in het hierboven genoemde cultuurgrasland (oppervlakte ca. 3 ha) en het moeras/ruigtegebied (oppervlakte ca. 2,5 ha). Daarbij is gedacht aan een combinatie van natuur en camping. Uitgangspunt is onder meer dat campinggasten niet vanaf de campinglocatie het water van het IJsselmeer opgaan. Het zogenoemde 'Aangepaste vlekkenplan' van de gemeente Enkhuizen voorziet ook in een uitbreiding van strand en ligweide langs de kustzone in het noordwestelijk deel van het Recreatieoord. Daarbij is voorzien in een beperkte landuitbreiding in het IJsselmeer met een oppervlakte van 1,2 ha en een strekdam met een lengte van 165 m. Deze strekdam is gepositioneerd binnen het Natura2000-gebied (figuur 1). De strekdam is in het ontwerp opgenomen, omdat een dam met onderwaterkribben nodig is om het zand vast te houden. Deze uitbreiding van strand en ligweide, de aanleg van een strekdam met bijbehorende onderwatermaatregelen en de herinrichting van ruigte tot ligweide vormen samen één maatregel in het Aangepast vlekkenplan. In figuur 2 presenteren we een foto-impressie van de huidige situatie op de campinglocatie.

Het gehele nieuwe gebied zal door de uitbreiding van de verblijfsrecreatie en de 'upgrading' van het openbare dagrecreatieve deel en de uitbreiding van Sprookjeswonderland, het jaar rond naar schatting 350.000 méér bezoekers trekken dan het huidige Recreatieoord in 2007.

De verwachting is dat de aard van het recreatief medegebruik van het aangrenzende IJsselmeer gelijk blijft, maar dat het ruimtegebruik en de intensiteit van het gebruik zal toenemen.

Figuur 2.

Foto's van het plangebied waar de nieuwe camping is gepland. Het gebied bestaat uit cultuurgrasland (foto boven) en een moerasstrook (foto onder).

3. HUIDIGE NATUURWAARDEN EN BESCHERMINGSSTATUS

3.1. INLEIDING

In dit ecologisch onderzoek wordt onderzocht of de beoogde plannen een bedreiging kunnen vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. In eerste instantie moet daarom worden nagegaan of beschermde gebieden in het plangebied of in de omgeving daarvan voorkomen. In dit hoofdstuk gaan we dit na, waarbij we ook aangegeven voor welke planten- en diersoorten deze gebieden worden beschermd. Zo mogelijk geven we daarbij ook informatie over de verspreiding van de beschermde soorten en de relatie die er bestaat tussen het beschermde gebied en het plangebied.

3.2. HET PLANGEBIED EN DE NATUURBESCHERMINGSWET

Het Recreatieoord Enkhuizerzand maakt geen deel uit van een Natura2000-gebied. Wel grenst het deels aan het Natura2000-gebied IJsselmeer (zie figuur 1). Het IJsselmeer is aangewezen in het kader van zowel de Habitatrichtlijn als de Vogelrichtlijn. Een deel van het IJsselmeer is daarnaast aangewezen als Beschermd Natuurmonument, zoals het ca. 1,5 km noordelijk van het plangebied gelegen natuurgebied De Ven. Aanwijzing als beschermd gebied heeft plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van habitats en soorten (Habitatrichtlijn), vogels (Vogelrichtlijn) en/of andere bijzondere waarden (Beschermd Natuurmonument).

Verder ligt het Recreatieoord op enkele kilometers ten noorden van het Natura2000-gebied Markermeer & IJmeer. Gezien de grote afstand, het tussenliggende landgebruik en de geringe omvang van de uitbreiding, zijn er als gevolg van het voornemen geen effecten te verwachten op dit Natura2000-gebied. Daarom wordt hieronder aan dit beschermde gebied geen aandacht meer besteed.

In onderstaande paragraaf zal per type aanwijzing ingegaan worden op de bijzondere natuurwaarden waarvoor het IJsselmeer is aangewezen als Natura2000-gebied.

3.3. NATURA2000-HABITATRICHTLIJN

Kwalificerende waarden

Vanuit de Habitatrichtlijn betreft het de bescherming van de Rivierdonderpad, de Meervleermuis, de Noordse woelmuis, de Groenknolorchis en een drietal habitattypen (zie tabel 1). De instandhoudingsdoelen voor deze soorten/habitats gelden niet voor het gehele IJsselmeer maar slechts voor die delen die zijn aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn. Dit zijn enkele gebieden die langs de Friese IJsselmeerkust liggen.

Tabel 1.

Beschermde natuurwaarden en hun instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het IJsselmeer binnen de Natuurbeschermingswet is aangewezen in het kader van de Habitatrictlijn.

Natuurwaarde		Doelstelling
<u>Habitats</u>		
H3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. Vegetaties	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H7140	Overgangs- en trilvenen	Behoud oppervlakte en kwaliteit
<u>Soorten</u>		
H1163	Rivieronderpad	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied
H1318	Meervleermuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
H1340	Noordse woelmuis*	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied
H1903	Groenknolorchis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied

* is prioritaire soort, dwz dat deze soort een nog strengere bescherming geniet

Effecten op kwalificerende waarden

Het plangebied ligt op grote afstand van het deel van het IJsselmeer (aan de Friese westkust) dat als Habitatrictlijngebied is aangewezen. Herinrichting van het Recreatieoord Enkhuizerzand heeft voor de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende waarden daarom geen negatieve gevolgen.

3.4. NATURA2000-VOGELRICHTLIJN

Kwalificerende waarden

Vanuit de Vogelrichtlijn gaat het om de bescherming van broedvogels en niet-broedvogels, en als complementair doel de Meervleermuis. Het gebied waarvoor de instandhoudingsdoelen gelden betreft het gehele IJsselmeer inclusief een aantal buitendijkse gebieden (waaronder de Ven bij Enkhuizen; zie tabel 2).

Tabel 2.

Beschermde vogels en hun instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het IJsselmeer binnen de Natuurbeschermingswet is aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (bron: ontwerpbesluit IJsselmeer, Ministerie van LNV 2007).

Soort	Doelstelling
<u>Broedvogels</u>	
Aalscholver	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (8.000 paren)
Roerdomp	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied (7 paren)
Bruine kiekendief	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (20 paren)
Porseleinhoen	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (15 paren)
Bontbekplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (10 paren)
Kemphaan	Behoud omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied (20 paren)
Visdief	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (2.000 paren)
Snor	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (40 paren)
Rietzanger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (990 paren)
<u>Niet-broedvogels</u>	
Fuut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 1.300 individuen)
Aalscholver	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 8.100 individuen)
Lepelaar	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 30 individuen)
Kleine zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied seizoensgemiddelde 20,

Soort	Doelstelling
Toendrarietgans	slaapplaats seizoenmaximum 1.600 individuen)
Kleine rietgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
Kolgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 30 individuen)
	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde foerageergebied (4.400, slaapplaats seizoenmaximum 19.000 individuen)
Grauwe gans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 580 individuen)
Brandgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde foerageergebied (1.500, slaapplaats seizoenmaximum 26.200 individuen)
Bergeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 210 individuen)
Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 10.300 individuen)
Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 200 individuen)
Wintertaling	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 280 individuen)
Wilde eend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 3.800 individuen)
Pijlstaart	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 60 individuen)
Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 60 individuen)
Tafeleend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 310 individuen)
Kuifeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 11.300 individuen)
Topper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 15.800 individuen)
Brilduiker	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 310 individuen)
Nonnetje	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 180 individuen)
Grote zaagbek	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 1.300 individuen)
Meerkoet	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 3.600 individuen)
Kluut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 20 individuen)
Goudplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensmaximum 9.700 individuen)
Kemphaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied seizoenmaximum 2.100, slaapplaats seizoenmaximum 17.300 individuen)
Grutto	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied seizoenmaximum 290, slaapplaats seizoenmaximum 2.200 individuen)
Wulp	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied seizoenmaximum 310, slaapplaats seizoenmaximum 3.500 individuen)
Dwergmeeuw	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensgemiddelde 50 individuen)
Reuzenster	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (seizoensmaximum 40 individuen)
Zwarte stern	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied seizoenmaximum 110, slaapplaats seizoenmaximum 11.800 individuen)
Complementaire doelen	
Meervleermuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied

Voorkomen van broedvogels

Het noordelijke deel van het Recreatieoord, daar waar de herinrichting is gepland, bestaat in de huidige situatie uit een grasstrook, moerassig natuurgebied, ruigte en open cultuurgrasland. Het gebied valt buiten de begrenzing van het Natura2000-gebied IJsselmeer, maar grenst hier wel direct aan (zie figuur 1). Uit een recente inventarisatie, uitgevoerd door Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes & Groot (Oosterbaan 2003) komt naar voren dat in het moeras- en ruigteterrein één broedvogelsoort voorkomt waarvoor het IJsselmeer instandhoudingsdoelen kent (tabel 2). Het gaat om de Rietzanger met een aantal van 7 broedparen. De Rietzanger maakt geen gebruik van het aangrenzende IJsselmeer, dat binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied IJsselmeer valt.

De noordgrens van het Recreatieoord ligt ca. 1 km ten zuiden van het natuurgebied De Ven, dat binnen de begrenzing valt van het Natura2000-gebied IJsselmeer. In het natuurgebied De Ven broedt een aantal vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. Er is echter geen ecologische relatie tussen deze soorten en het Recreatieoord.

Voorkomen van niet-broedvogels

Bij niet-broedvogels gaat het om soorten die het IJsselmeer (overwegend) gebruiken om te slapen en te foerageren. Uit maandelijkse tellingen, die per vliegtuig langs de IJsselmeerkust worden uitgevoerd, en andere bronnen blijkt dat in de kustzone van het Recreatieoord en

omgeving – van De Ven tot aan de haven van Enkhuizen – 22 kwalificerende soorten niet-broedvogels zijn waargenomen gedurende de afgelopen vijf jaar (tabel 3). Tijdens deze tellingen worden mogelijk sommige soorten onderteld. Op 20 november 2007 verbleven in de kustzone van het Recreatieoord 40 Brilduikers (R. van der Hut). In de winterseizoenen 2002/03 tot en met 2006/2007 werden maximaal 20 Brilduikers geteld vanuit de lucht. Zeven soorten komen in noemenswaardig aantal en op geregelde basis voor: Aalscholver, Fuut, Kleine Zwaan, Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet. Het seizoensmaximum van deze soorten is gemiddeld genomen groter dan 100 individuen en/of het aandeel van het aantal in het IJsselmeer als geheel is minimaal 1%. Incidenteel komen ook grote aantallen Grote Zaagbekken en Nonnetjes voor. Deze soorten worden nader besproken, waarbij ingegaan wordt op aantal, verspreiding, seizoensdynamiek en relaties met de omgeving.

Aalscholver

In de kustzone langs De Ven en omgeving verblijven grote aantallen Aalscholvers. Het seizoensmaximum ligt op ruim 5.200 individuen. Dit komt voor rekening van de grote kolonie, die gevestigd is in De Ven (3.600 - 4.500 paren in 2003-2005). In 2001 was de kolonie in De Ven de op één na grootste van Nederland. In 2006 en 2007 is de kolonie veel kleiner geworden (2.700 in 2006, SOVON-nieuwsbrief Noord-Holland 2006/2). Waarschijnlijk is een deel verhuisd naar de Kreupel. Dit weerspiegelt zich in de aantallen die in de kustzone van De Ven tot de haven van Enkhuizen zijn geteld. De grootste aantallen zijn aanwezig in maanden februari – juli, met name in de broedperiode maart – juni. De broedvogels foerageren in matig diep tot diep water (4-6 meter diep) in de wijde omgeving van de kolonie op open water (Brenninkmeijer & Ouwehand in prep.). Dicht onder de kust foerageren alleen afzonderlijke vogels. De aantallen in de ondiepe kustzone van het Recreatieoord zijn dan ook klein.

Fuut

In het telgebied Ven-Enkhuizen verblijven de grootste aantallen in de (na)zomer, van juli tot en met september (figuur 3). In deze periode ruien gemiddeld genomen meer dan 400 individuen verspreid in de kustzone. De meerderheid bevindt zich waarschijnlijk in het luwtegebied ten zuiden van De Ven in de 'kleine baai' en de 'grote baai' (mond. med. M. Roos, waarneming R. van der Hut). Het gebied is één van de 'hotspots' (vijf belangrijkste gebieden) in het IJsselmeer voor de Fuut in de ruiperiode. Gemiddeld genomen verblijft 6% van het totaal in het IJsselmeer in dit gebied. Andere hotspots zijn de Vooroever van Andijk en gebieden langs de zuidelijke Friese IJsselmeerkust (Van Eerden *et al.* 2005). Omdat de Futen verspreid over de kustzone voorkomen, is de betekenis van de kustzone ter hoogte van de campinglocatie en uitbreidingszone van ligweide en strand beperkter. Het gaat hierbij vooral om de 'grote baai', aangezien hier door aanleg van een camping en intensivering van de recreatie op aangrenzende ligweide c.q. strand verstoring op kan treden. Begin augustus 2007 verbleven ca. 50 Futen in de kleine baai direct ten zuiden van De Ven en ca. 80 Futen in de baai ter hoogte van de campinglocatie (waarneming R. van der Hut). Een vergelijking met de aantallen in juli en augustus in het gehele telgebied (De Ven – haven Enkhuizen), doorgaans ca. 100-300 individuen, wijst erop dat het belang de kustzone ter hoogte van de campinglocatie en uitbreidingszone van ligweide en strand is, met 2-3% van het totale aantal Futen in het IJsselmeer als geheel.

Kleine Zwaan

In de late herfst (eind november) foerageren de laatste jaren groepjes Kleine Zwanen op waterplanten, die verspreid voorkomen in de kustzone in de omgeving van de strekdam van het Zuiderzeemuseum. Het gaat om 15-25 individuen, die korte tijd (2-3 weken) verblijven. Kleine Zwanen zijn niet waargenomen tijdens de vliegtuigtellingen, die maandelijks rond de

15^e worden uitgevoerd. De kustzone van het Recreatieoord lijkt van betekenis, omdat de gemiddelde aantallen ongeveer 6% van het totaal in het IJsselmeer vormen. Dit percentage geldt echter ten opzichte van de totale aantallen in het IJsselmeer gedurende de jaren 1999-2004. In deze jaren zijn bij het Enkhuizerzand geen Kleine Zwanen waargenomen, zodat het aandeel nihil was. Onbekend is het aandeel ten opzichte van de aantallen in het gehele IJsselmeer in de jaren 2005-2007.

Grauwe Gans

In het grasperceel van de campinglocatie verblijven en grazen groepen ganzen met een gedomesticeerde of exotische achtergrond. Begin augustus 2007 werden hier een honderdtal grazende verwilderde ganzen, Nijlganzen en Canadese Ganzen gezien en in de kleine baai een honderdtal Grauwe ganzen (waarneming R. van der Hut). Uit de vliegtuigtellingen blijkt dat in de kustzone de Grauwe Gans in noemenswaardige aantallen overdag verblijft. Het seizoensmaximum ligt op ca. 250 individuen. Concentraties zijn aanwezig rond juli (broedvogels en jonge vogels uit de directe omgeving) en in de herfst- en wintermaanden oktober-februari (overwinteraars). De verblijfplaats van deze vogels varieert binnen de kustzone van de kleine baai direct ten zuiden van De Ven tot aan de strekdam bij het Enkhuizermuseum (med. M. Roos). Dit zal afhankelijk zijn van de windrichting en verstoringsbronnen. Waarschijnlijk vormen de kleine en grote baai, gezien de optimale luwteliggings, de belangrijkste verblijfplaatsen. In het winterhalfjaar slapen Grauwe Ganzen 's nachts op open water en foerageren zij overdag op voedselrijke graspercelen. Aangezien de vliegtuigtellingen overdag uitgevoerd worden, kan het aantal slapende vogels in de kustzone hoger liggen dan het vermelde aantal. De ganzen grazen op het aangrenzende buitendijkse grasland ten noorden van de campinglocatie en waarschijnlijk ook op de campinglocatie zelf (med. M. Roos). Ten noordwesten van het plangebied, de graslanden in het oostelijk deel van de Polder Grootslag, komen Grauwe Ganzen in lage dichtheden voor (0-10 vogeldagen per ha per jaar; Voslammer *et al.* 2004). Waargenomen is dat ganzen, die buitendijks slapen, foerageervluchten naar dit gebied ondernemen. Het betreft in de piekperiode globaal 500 individuen (med. K. Schaper). Op 20 november 2007 werden hier ca. 280 grazende Grauwe ganzen waargenomen (R. van der Hut).

Het aandeel in het totale aantal in het IJsselmeer op basis van de vliegtuigtellingen lijkt met bijna 9% aanzienlijk. De aantallen zijn echter de laatste jaren sterk toegenomen (SOVON & CBS 2005), zodat de vergelijking tussen recent getelde aantallen (2003-2007) met de instandhoudingsdoelen (gebaseerd op tellingen uit 1999-2004) een vertekend beeld geeft. De betekenis van de directe omgeving van het Recreatieoord is waarschijnlijk kleiner, in de ordegrrootte van 1-2%. De dichtstbijzijnde 'hotspot' is de Vooroever van Onderdijk. De vogels die hier slapen foerageren waarschijnlijk ten zuiden van Wervershoof, hemelsbreed ca. 9 km van het plangebied.

Smient

In het telgebied De Ven - Haven Enkhuizen rusten overdag Smienten, met een seizoensmaximum van gemiddeld ca. 1.000 individuen. De vogels zijn aanwezig van oktober tot en met maart, met de hoogste aantallen in de maanden december-februari (figuur 3). De kustzone van de kleine baai tot aan de strekdam bij het Enkhuizermuseum functioneert als luw rustgebied voor de Smient. De locatie van de vogels zal afhangen van windrichting en verstoringsbronnen (med. M. Roos). Waarschijnlijk vormen de kleine en grote baai door de optimale luwe ligging de belangrijkste rustlocaties. De Smienten grazen hoofdzakelijk 's nachts, waarschijnlijk op de buitendijkse graslanden direct ten noorden van het plangebied en mogelijk ook in het oostelijk deel van de Polder Het Grootslag (op basis van de verspreidingskaart in Voslammer *et al.* 2004). Op 20 november 2007 werd hier overdag een

tiental grazende Smienten waargenomen (R. van der Hut). Het graslandperceel op de campinglocatie is gezien de hogere ligging niet aantrekkelijk voor Smienten. Het aandeel in het totale aantal Smienten van het gehele IJsselmeer is ca. 2%.

Tabel 3.

*Voorkomen van watervogels in de kustzone van het Recreatieoord Enkhuizen en omgeving. Opgenomen is het aantal watervogels in de kuststrook van De Ven tot aan de strekdam van het Zuiderzeemuseum. Het seizoensmaximum betreft het gemiddelde van jaarlijkse maxima, gebaseerd op maandelijkse tellingen, uitgevoerd door het RIZA per vliegtuig. Het daggemiddelde betreft het gemiddelde van alle tellingen. Dit kengetal is opgenomen in de instandhoudingsdoelen van het ontwerpbesluit (LNV 2006). De betekenis van het gebied is aangegeven door middel van het aandeel van de aantallen in het IJsselmeer als geheel. N.B.: het telgebied is groter dan de kustzone van het Recreatieoord en omvat ook de kuststrook langs De Ven. * percentage gebaseerd op seizoensmaxima. Tussen haakjes: waarde die zich richt op de ondiepe kustzone.*

Soort	Instandhoudingsdoel IJsselmeer		Kustzone Ven-Enkhuizerzand		
	daggemiddelde	seizoens- maximum	seizoens- maximum	daggemiddelde	% daggemiddelde IJsselmeer
	1999-2004	1999-2004	2003-2007	2003-2007	
Fuut	1.300		433	79	6,1
Aalscholver	8.100		5219	1282	15,8
Lepelaar	30		1	0,1	0,3
Kleine Zwaan	20	1.600	25	1,2	6
Grauwe Gans	580		256	52	8,9
Brandgans	1.500	26.200	20	2	0,1
Bergeend	210		17	4	1,9
Smient	10.300		972	215	2,1
Krakeend	200		13	2	1,0
Wintertaling	280		20	2	0,9
Wilde Eend	3.800		144	5	0,1
Pijlstaart	60		1	0,1	0,1
Slobeend	60		8	1	1,2
Tafeleend	310		23	3	1,0
Kuifeend	11.300		624	122	1,1
Brilduiker	310		6	1	0,2
Nonnetje	180		208,4 (6)	18	9,7 (0,2)
Grote Zaagbek	1.300		453,2 (16)	38	2,9 (0,0)
Meerkoet	3.600		398	79	2,2
Kluut	20		1	0	0,0
Wulp	310	3.500	29	2	0,8
Zwarte Stern	110	11.800	ca. 25	?	0,2*

Kuifeend

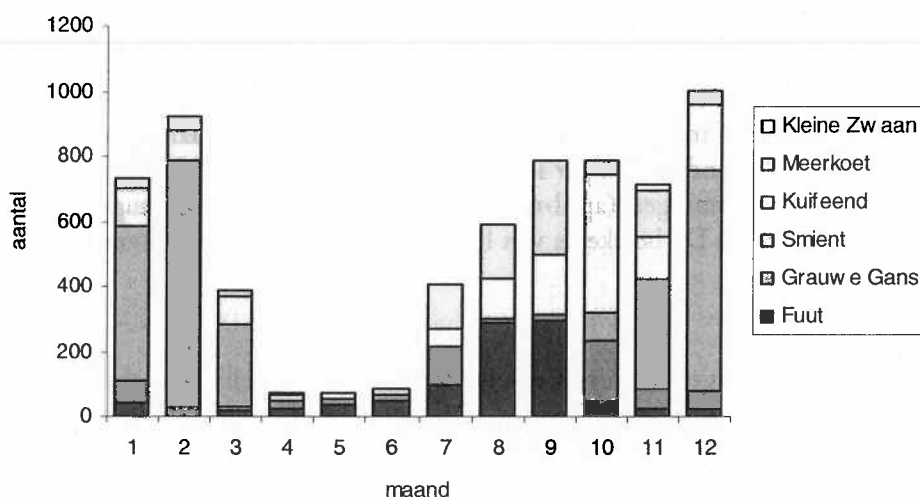
In de kustzone De Ven-haven Enkhuizen ligt het gemiddelde seizoensmaximum voor de Kuifeend op ruim 600 individuen. Incidenteel komen grotere concentraties voor, zoals ruim 1.800 in oktober 2006. De vogels verblijven er voornamelijk in de periode augustus-maart. Concentraties kunnen aanwezig zijn in de nazomer (juli-september) en in het winterhalfjaar (oktober-maart) in de kustzone van het Recreatieoord, noordelijk tot en met de kleine baai (med. M. Roos). Kuifeenden rusten overdag en foerageren 's nachts. In de nazomer gaat het om ruiende vogels (juli-augustus), die waarschijnlijk op slakjes en andere kleine waterdieren in waterplanten (fonteinkruidvelden) foerageren. In de winter eten ze driehoeksmosselen. Waterplanten komen in de kustzone bij Enkhuizen verspreid voor (Prins *et. al.* 1992). 's Winters rusten de Kuifeenden overdag vooral in de baai en foerageren zij 's nachts elders op driehoeksmosselen. De dichtstbijzijnde, voor Kuifeenden bereikbare driehoeksmosselbanken

liggen ter hoogte van De Ven (Van Eerden *et al.* 2005). Uit onderzoek naar slaapplekken en foerageergronden van duikeenden in het IJsselmeergebied in de jaren negentig bleek dat vanuit het Recreatieoord en omgeving geen noemenswaardige foerageervluchten ondernomen werden naar driehoeksmosselgebieden op het open water (Eerden *et al.* 1997). Het aandeel in het totale aantal Kuifeenden van het IJsselmeer als geheel is ruim 1%.

De overige driehoeksmosseleiders, Tafeleend, Topper en Brilduiker komen in slechts zeer kleine aantallen voor in de kuststrook tussen De Ven en de haven van Enkhuizen.

Meerkoet

In het telgebied De Ven - Haven Enkhuizen verblijven gemiddeld genomen ca. 400 Meerkoeten (gemiddeld seizoensmaximum) in de luwe kuststrook van het Recreatieoord, noordelijk tot en met de kleine baai (med. M. Roos; figuur 3). De grootste aantallen zijn aanwezig in de nazomer en herfst, hoofdzakelijk juli-september. Deze vogels foerageren waarschijnlijk in waterplantvelden, net als in de Gouwe en het IJmeer (Van Rijn 2006). In de wintermaanden zijn de aantallen aanzienlijk lager (enkele tientallen). Deze vogels grazen waarschijnlijk op grasland. Dit kunnen gazons zijn in het recreatiegebied of graspercelen op en ten noorden van de campinglocatie. Het aandeel in het totale aantal Meerkoeten in het IJsselmeer als geheel is ruim 2%.

Figuur 3.

Seizoensverloop van watervogels, die zich concentreren in de luwe kustzone van het Recreatieoord Enkhuizerzand. Weergegeven zijn maandgemiddelden van soorten die in aantal van betekenis voorkomen en kwalificerend zijn voor het IJsselmeer als Natura2000-gebied. Gebaseerd op maandelijkse tellingen, uitgevoerd door het RIZA rond de 15^e van elke maand in de telseizoenen 2002/2003 – 2006/2007.

Overige soorten

Nonnetje en Grote Zaagbek komen incidenteel in noemenswaardige aantallen voor in de kustzone van het Recreatieoord. Dit was het geval in december 2002, toen 1.000 Nonnetjes en 2.230 Grote Zaagbekken werden geteld. Tijdens deze telling was het grootste deel van het IJsselmeer dichtgevroren. Ter hoogte van de kustzone De Ven - Enkhuizen was een klein wak aanwezig vlak onder de kust in de baai en een ander vrij groot wak dat op 2 á 3 kilometer uit de kust lag. De meerderheid van de vogels bevond zich niet in de ondiepe

kustzone. Buiten deze waarneming kwam dit tweetal in zeer klein aantal (enkele tot een dertigtal individuen) voor. De incidentele waarnemingen leveren een hoog gemiddeld aantal op, dat echter niet representatief is. De middelste of mediane waarden (16 Grote Zaagbekken en 6 Nonnetjes) geven een beter beeld (zie bijlage). De kustzone is voor deze soorten van geringe betekenis.

Uit onderzoek naar slaapplekken en slaaptrek van Zwarte Sterns in het IJsselmeer bleek in 2000 dat in de omgeving van het plangebied, namelijk het naviduct van Enkhuizen, grote aantallen Zwarte Sterns slapen. In augustus 2000 werden hier maximaal 15.000 Zwarte Sterns geteld. In de meest recente jaren heeft de Kreupel (aangelegd in 2003) een sterke aantrekkingskracht op Zwarte Sterns; hier verblijft verreweg de grootste concentratie (Van Rijn 2006). In de kustzone van het onderzoeksgebied is echter geen slaapplek aanwezig. De Zwarte Sterns foerageren langs de gehele Noord-Hollandse IJsselmeerkust en vliegen dan in de kustzone van het Recreatieoord (Schobben *et al.* 1995, J. van der Winden & H.P.M. Schobben 2001, Van Eerden *et al.* 2005). De aantallen ter plaatse zijn echter gering; het gaat om een tiental of twintigtal verspreid foeragerende vogels. Tijdens de vliegtuigtellingen in de jaren 2002-2007 zijn geen Zwarte Sterns waargenomen. Vanuit het vliegtuig worden Zwarte Sterns echter sterk onderteld door sterke spreiding van de vogels (Van Eerden *et al.* 2002).

Grondelenden zoals Wintertaling, Slobbeend en Pijlstaart komen in de kustzone in zeer klein aantal voor. De Wilde Eend is talrijker (gemiddeld seizoensmaximum bijna 150 individuen). Voor deze soorten speelt de kustzone echter geen rol van betekenis.

Steltlopers zoals Kievit, Tureluur, Kemphaan, Watersnip, Groenpootruiter, Zwarte Ruiter en Bonte Strandloper komen niet of nauwelijks voor in het Recreatieoord en uitbreidingsgebied, maar wel in het noordelijk daaraan grenzende grasland met plasdras situaties. Het gaat om enkele individuen per soort, hooguit om enkele tientallen (Kemphaan) op basis van bekende waarnemingen (april-mei 2007 www.waarneming.nl, augustus 2007 waarneming R. van der Hut). De betekenis van het uitbreidingsgebied voor deze soorten is zeer gering of niet aanwezig.

Conclusie watervogels

De kustzone langs het Recreatieoord vormt een luwtegebied bij westelijke wind. Dit gebied functioneert als concentratiegebied voor ruiende, foeragerende of slapende watervogels. De locatie van de watervogelconcentraties is afhankelijk van de heersende windrichting en verstoringdruk vanaf de wal en op het open water. Waarschijnlijk vormen de kleine en grote baai door de optimale luwe ligging de belangrijkste rustlocaties. In dit gebied verblijven watervogels in de (na)zomer (juli-september) en het winterhalfjaar (oktober – maart) om te ruien en/of slapen. Aantallen van betekenis zijn vastgesteld voor Fuut, Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet. Daarnaast komt in de kustzone van het Recreatieoord de Kleine Zwaan voor. De betekenis van deze soort voor het IJsselmeer als geheel is echter onduidelijk. Het belang van de kustzone langs het uitbreidingsgebied in het IJsselmeer als geheel is het grootst voor de Fuut (ordegrootte 2-3%) en beperkter voor Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet (1-2%).

Complementaire doelen

Hoewel geen vogel, is de Meervleermuis als een complementair doel vanuit de Vogelrichtlijn aangewezen als beschermd op het gehele IJsselmeer. Het IJsselmeer wordt door deze soort alleen gebruikt om te foerageren. De verblijfplaatsen liggen buiten het Natura2000-gebied. Van de Meervleermuis is onvoldoende bekend hoe de soort het landschap gebruikt en waar zich verblijfplaatsen en trekroutes bevinden. Van Enkhuizen zijn waarnemingen bekend uit

het Wilhelminapark, waar vleermuiskasten zijn opgesteld (med. K. Schaper). Daarnaast zijn jagende Meervleermuizen waargenomen bij de vuurtoren bij De Ven (waarneming E. de Vries). Deze waarnemingen wijzen erop dat de kustzone van het plangebied gebruikt wordt door Meervleermuizen als foerageergebied. Onduidelijk is welke route Meervleermuizen vanuit verblijfplaatsen in Enkhuizen volgen naar het IJsselmeer. Landschappelijk gezien zouden de waterinlaat die de noordgrens van het plangebied vormt en de binnendijks gelegen vaart "De Haling" die daarop is aangesloten, onderdeel kunnen zijn van een vliegroute van de Meervleermuis uit het achterland (verblijfplaats) naar het IJsselmeer (foerageergebied). Deze vaart is door de provincie Noord-Holland in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (vastgesteld d.d. 2 november 2004) aangemerkt als 'cultuur natuur' en vormt een verbinding tussen de ecologische verbindingszone langs de noordrand van Enkhuizen en het 'groot water' van de IJsselmeerkustzone.

4. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

4.1. INLEIDING

Naar aanleiding van de in hoofdstuk 2 beschreven plannen en de in hoofdstuk 3 beschreven kwalificerende natuurwaarden zijn in dit hoofdstuk de te verwachten effecten op de ecologische kwaliteiten in beeld gebracht en beoordeeld. In zijn algemeenheid geldt dat sprake is van directe en indirecte effecten. Directe effecten zijn effecten waarmee planten en dieren rechtstreeks te maken krijgen als gevolg van de realisering van het voornemen, zoals verlies van habitat. Met indirecte effecten worden verstoring, beïnvloeding van de waterkwaliteit en dergelijke bedoeld. Deze zaken kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied.

Eventuele effecten van het initiatief op beschermde waarden van het Natura2000-gebied IJsselmeer berusten op habitatverlies en de versturende werking van menselijke activiteiten. Onderscheid kan gemaakt worden in:

- Habitatverlies door aanleg van een camping in het grasland met effecten op grazende watervogels, die rusten in de kustzone;
- Habitatverlies door aanleg van de camping in het moerasgebied, indien de inham verdwijnt of sterk van karakter verandert met effecten op rustende watervogels, die ook in het aangrenzende IJsselmeer verblijven;
- Habitatverlies door landuitbreiding in het IJsselmeer;
- Uitstralingseffecten van menselijke activiteiten op de camping en de uitbreidingszone van strand en ligweiden met een versturende werking op pleisterende vogels in de kustzone;
- Versturende effecten door verlichting op de camping op in de kustzone rustende watervogels en foeragerende of langsvliegende vleermuizen;
- Verstoring van foeragerende of rustende vogels op het water in de kustzone door varende recreanten vanaf de nieuwe camping of vanuit het bestaande gedeelte van het Recreatieoord (kanovaarders, plankzeilers, kitesurfers).

De mogelijke effecten worden in dit hoofdstuk voor de beschermde soorten, die in aantal van betekenis voorkomen, nader besproken.

Ter hoogte van de huidige stranden van het Recreatieoord ligt de grens van het Natura2000-gebied IJsselmeer enkele honderden meters uit de oever. Ter hoogte van de campinglocatie grenst het gebied direct aan het Natura2000-gebied. In de huidige situatie verblijven de watervogelconcentraties in de kustzone zich hoofdzakelijk binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied. Afgezien daarvan kunnen eventueel dicht onder de kust en buiten de begrenzing rustende concentraties watervogels een relatie onderhouden met het open water binnen de begrenzing (foerageergebied), zodat ook in deze gevallen rekening gehouden moet worden met effecten op de kwalificerende waarden van het IJsselmeer.

4.2. HABITATVERLIES

Indien in het noordelijk deel van het Recreatieoord een camping wordt aangelegd en strand en ligweide in noordelijke richting worden uitgebreid, gaat een deel van het huidige buitendijkse cultuurgrasland, moeras- en ruigtegebied verloren. Door dit voornemen zal het

plangebied ongeschikt worden voor één broedvogelsoort die kwalificerend is voor het aangrenzende Natura2000-gebied IJsselmeer, namelijk de Rietzanger. De verwachting is dat verlies van een beperkt aantal broedparen (7 territoria in 2003) buiten het Natura2000-gebied niet zal leiden tot een negatief effect op het instandhoudingsdoel van de soort binnen het Natura2000-gebied IJsselmeer. Het uitbreidingsgebied heeft geen ecologische relatie met het IJsselmeer voor andere kwalificerende broedvogels. Wat betreft habitatverlies zijn er daarom geen effecten te verwachten in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Op het grasland van de campinglocatie kunnen twee kwalificerende niet-broedvogelsoorten foerageren, die in de aangrenzende kustzone rusten: Grauwe Gans en Meerkoet. Het verlies aan cultuurgrasland leidt daarom tot vermindering van het aanbod aan geschikt foerageergebied voor deze kwalificerende niet-broedvogelsoorten. Dit verlies is zeer beperkt, omdat het gebied incidenteel begraasd wordt door deze soorten en door het beperkte oppervlak van geringe betekenis is. Grauwe Ganzen hoofdzakelijk foerageren in het buitendijkse grasland ten noorden van het plangebied en het binnendijkse grasland in het oostelijk deel van Polder Het Grootslag. Meerkoeten foerageren in hoofdzaak op het genoemde buitendijkse grasland en ligweiden.

Het Aangepaste Vlekkenplan voorziet in landuitbreiding in het IJsselmeer met een oppervlakte van 1,2 ha en een strekdam van 165 m, die de grens van het Natura2000-gebied overschrijdt. Deze grens heeft betrekking op de Speciale Beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn. Het verlies aan open waterhabitat is zo beperkt dat een negatief effect daarvan op rustende watervogels nihil is.

4.3. VERSTORING

Met betrekking tot verstoring is de vraag of veranderingen in recreatiedruk als gevolg van herinrichting van het Recreatieoord Enkhuizerzand gepaard gaan met negatieve effecten op watervogels in het Natura2000-gebied IJsselmeer. Treedt meer verstoring op dan in de huidige situatie, waardoor het aantal pleisterende vogels van kwalificerende soorten afneemt? De volgende aspecten zijn hierin van belang:

- Een nieuwe camping met parkeerplaats en een uitbreiding van strand en ligweide aan de noordrand van het Recreatieoord kan uitstralingseffecten hebben van menselijke activiteiten en verkeer (verstoring) op de kustzone;
- Op de planlocatie voor de nieuwe camping verschijnen stacaravans met mogelijke uitstralingseffecten op het IJsselmeer (verstorende werking van opgaande structuren en licht);
- Het aantal bezoekers aan de oeverzones in het Recreatieoord en in het aangrenzende open water neemt toe door aanleg van recreatiewoningen, uitbreiding van strand en ligweide aan de noordwestzijde en door vernieuwing van de openbare ligweiden en strandvoorzieningen, zodat de verstoringdruk op watervogels in de kustzone verhoogd kan worden;
- De verstoringdruk in de winterperiode kan toenemen doordat de seizoenscamping vervangen wordt door een bungalowpark dat jaarrond geopend is.

De verstoringseffecten kunnen inzichtelijk beoordeeld worden door onderscheid te maken naar deelgebied, vogelsoortengroep, jaargetijde en type recreatie. In de zomervakantieperiode is de recreatiedruk op de camping en het Recreatieoord, aan het strand en de ligweiden, op het water en langs het fietspad over de dijk het hoogst. In deze periode kan verstoring optreden van groepen ruiende watervogels. Het spanningsveld tussen recreatie en vogels is

[illegible]

Hondentraining

Een graslandperceel ten noorden van het plangebied wordt gebruikt voor het trainen van honden. Het terrein wordt jaarrond, doorgaans in de weekeinden gebruikt. De locatie grenst aan de grotere luwe baai en kan in de huidige situatie verstoring van watervogels veroorzaken wanneer het terrein gebruikt wordt. Op het terrein staan lichtmasten, die 's avonds gebruikt worden. 's Nachts gaat de verlichting uit, zodat dan geen sprake is van lichtverstoring op het aangrenzende open water. Wel kan verstoring optreden van vleermuizen in september en oktober, die in deze periode actief zijn en langs de oever foerageren. De verstoringdruk in de huidige situatie wordt beoordeeld als beperkt, omdat deze optreedt op een beperkt aantal dagen ('piekverstoring'). Dagelijkse verstoring ('duurverstoring'), zoals aanwezig langs de oeverzone van het huidige recreatiegebied, heeft een grotere impact en maakt de aangrenzende kustzone ongeschikt als concentratiegebied voor watervogels.

Verstoring door recreatie op het open water

De toename van de recreatiedruk op het open water in de kustzone kan niet gekwantificeerd worden, omdat tellingen van gasten in de openbare ruimte (stranden en ligweiden) ontbreken. Daarom wordt hier volstaan met een beoordeling op basis van ervaringsfeiten van gebiedsdeskundigen voor de huidige situatie en een verwachting op basis van de herinrichtingsplannen. In de huidige situatie heeft de camping een capaciteit van 200 plaatsen in het zomerseizoen. In de voorgenomen toekomstige situatie wordt de camping verplaatst en vervangen door een bungalowpark met 175 recreatiewoningen, die jaarrond bezet kunnen zijn. In het zomerseizoen wordt de maximale bezetting daardoor verhoogd van 175 naar 375 eenheden, in het winterseizoen van 0 naar 175 – of als de camping jaarrond geopend is eveneens 375 - eenheden. Daarnaast is sprake van een afname door verkleining van de passantencamping. Vernieuwing van de stranden en ligweiden en uitbreiding van het strand en ligweide zal meer gasten trekken. Grofweg kan het aantal recreanten langs en in de kustzone zich verdubbelen. In dit overzicht wordt een beeld geschetst van voorkomende recreatievormen, waarbij de aandacht uitgaat naar ruimtelijke spreiding, seizoensverschillen en intensiteit.

Scheepvaart

In het IJsselmeergebied is een duidelijke relatie aangetoond tussen de intensiteit van scheepvaart en verspreiding van ruiende watervogels. Futen en Kuifeenden concentreren zich vooral langs luwe oevers zonder scheepvaart, zoals de Houtribdijk, Afsluitdijk en delen van de Friese IJsselmeerkust (figuur 4). Ter hoogte van het Recreatieoord spelen vaarbewegingen van beroepsvaart, zeilboten en recreatieve motorvaart zich op afstand van de ondiepe kustzone af. Verstoring van in de luwte verblijvende watervogels zal door deze vaarbewegingen dan ook niet of nauwelijks optreden.

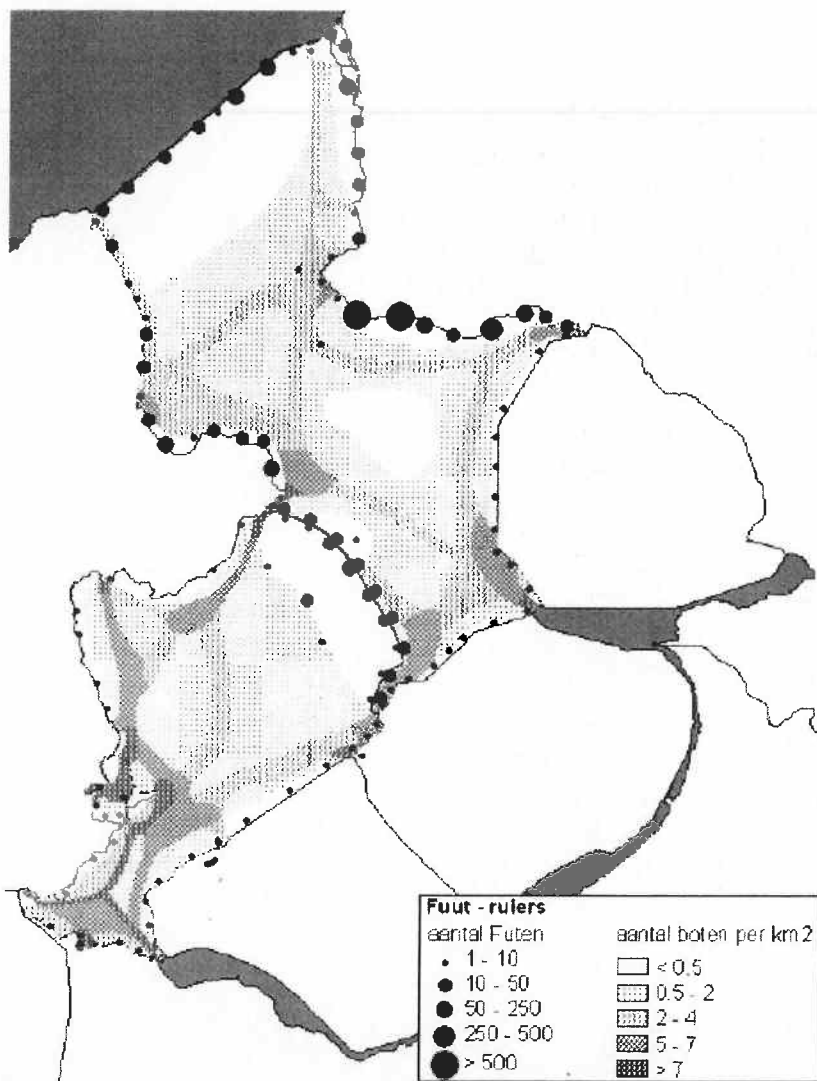
Kitesurfen

Kitesurfen is op basis van de APV van de gemeente Enkhuizen verboden in de kustzone van het onderzoeksgebied. Kitesurfen komt wel voor, maar is illegaal. Er zijn zelfs organisaties die kitesurflessen organiseren bij oostelijke wind in dit gebied, vanaf een locatie juist ten noorden van het uitbreidingsgebied. Kitesurfen leidt tot rigoureuze verstoring van watervogels op grote afstand, als gevolg van de omvang van het activiteitsgebied van de surfers, de snelheid en de onvoorspelbaarheid van de route die een surfer aflegt. Deze verstoringbron is in de huidige situatie al aanwezig. De uitbreidingsplannen brengen daar geen verandering in.

Plankzeilen en andere kleine recreatievaart

Vanaf de stranden en ligweiden gaan recreanten het water in met surfplanken, kano's en kleine bootjes om in de ondiepe kustzone van het Recreatieoord te varen. Realisatie van een bungalowpark leidt waarschijnlijk niet tot een grotere verstoringdruk in de zomer en nazomer, omdat in deze periode in de huidige situatie tijdens gunstige dagen de kustzone van het Recreatieoord al intensief benut wordt en vanaf de wal de verstoringdruk op watervogels maximaal is. In het winterhalfjaar zijn meer mensen aanwezig, maar deze zullen waarschijnlijk weinig activiteiten ontplooiën op het open water, mits geen faciliteiten geboden worden om het water op te gaan. In de huidige situatie blijkt het activiteitengebied van deze recreantengroep op het open water beperkt tot de kustzone die direct grenst aan de huidige ligweiden en stranden, buiten de kleine en grote luwtebaai.

Uitbreiding van het strand en de ligweide in noordelijke richting tot aan de geprojecteerde strekdam, zoals in het vlekkenplan is aangegeven, leidt tot een hogere verstoringdruk. Uitbreiding tot aan de strekdam, waarbij de ruigtevegetatie wordt verwijderd, breidt de intensieve recreatiedruk uit tot aan de oever, zodat de verstoringdruk zich uitbreidt naar de zuidelijke oeverzone van de grote baai.. Ook de verplaatsing van de camping leidt tot een grotere verstoringdruk, indien campingasten van de uitbreidingszone gebruik maken om met een boot het water op te gaan.

Figuur 4.

Verspreiding van Futen in de ruiperiode en de gemiddelde bootdichtheid op een zomerse dag (juli – augustus) in het IJsselmeergebied, gebaseerd op vliegtuigtellingen uitgevoerd door het RIZA, gegevens van de Stichting Waterrecreatie Advies, en IIVIJ. Bron: Van Eerden et al. 2005.

Vissen

Het concentratiegebied voor watervogels ondervindt geen verstoring van sportvissers. Deze varen vanuit de haven van Enkhuizen het IJsselmeer op om op open water te vissen. Visactiviteit in het ondiep gebied vanaf de oever komt niet of nauwelijks voor.

Zwemmen

In het hoogseizoen wordt gezwommen langs het strand binnen het door boeien gemarkeerde gebied. Vergroting van het aantal badgasten leidt waarschijnlijk niet tot een hogere verstoringdruk of, omdat in de huidige situatie het aantal badgasten op gunstige dagen al zo groot is, dat de verstoringafstand maximaal is. De luwe grote en kleine baai liggen buiten het beïnvloedingsgebied van deze activiteit.

Verstoring door menselijke activiteiten op het vasteland

Het deel van de kustzone dat verstoring ondervindt door menselijke activiteiten op de wal na herinrichtingsplannen is inzichtelijk gemaakt door een zone van 200 m in de oeverzone langs de campinglocatie en uitbreidingszone van het strand in kaart te brengen (figuur 4). De herinrichtingsplannen kunnen leiden tot intensivering van de recreatiedruk in een deel van de kustzone en tot uitbreiding van de kustzone die verstoring ondervindt. Het verspreidingsgebied van watervogelconcentratie is globaal weergegeven. Het *nieuwe* verstoorde gebied strekt zich uit over een aanzienlijk deel van de 'grote baai', die in de huidige situatie rustig en luw is en waar watervogels zich concentreren. De verstoringdruk wordt veroorzaakt door gasten op het in noordelijke richting uitgebreide strand en ligweide, mensen die op de camping verblijven en daar actief zijn, en activiteiten op de parkeerplaats bij de camping.

De huidige verstoringzone wordt uitgebreid naar een deel van het concentratiegebied voor watervogels binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied IJsselmeer, de 'grote baai' (figuur 5). Duidelijk is dat een gedeelte van dit rustgebied een versturende invloed zal ondervinden. De exacte omvang van het verstoringseffect kan niet bepaald worden. De reden daarvoor is dat de verspreiding van watervogels binnen het telgebied voor watervogels (van De Ven tot het Zuiderzeemuseum) niet is vastgelegd en dat de verspreiding van recreanten in de kustzone evenmin in kaart is gebracht. Op basis van de waarnemingen tijdens vogeltellingen, uitgevoerd door het RIZA, kan echter wel gesteld worden dat een deelgebied van betekenis verstoring ondervindt en dat daarom het negatieve effect van de herinrichtingsplannen eveneens van betekenis kan zijn.

De maximale omvang van negatieve effecten kan gekwantificeerd worden door in een 'worst case scenario' er van uit te gaan dat de luwe kustzone ter hoogte van de campinglocatie en uitbreidingszone van ligweide en strand *geheel* ongeschikt wordt als rustplaats voor de kwalificerende soorten Fuut, Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet. In dat geval zou de omvang van het effect, uitgedrukt ten opzichte van de totale aantallen in het Natura2000-gebied IJsselmeer, 1-2% zijn voor Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet, en 2-3% voor de Fuut.

Figuur 5.

Mogelijke toekomstige situatie van het Enkhuizerzand en omgeving op basis van het Aangepaste Vlekkenplan. Weergegeven is de nieuwe campinglocatie, de uitbreidingszone van strand en ligweide, het globale verspreidingsgebied van watervogels, een indicatieve verstoringszone in de kustzone van 200 m voor de huidige situatie en de additionele verstoringsdruk in de mogelijke toekomstige situatie. Bron luchtfoto: Google Earth. De verstoringszone heeft betrekking op verstoringseffecten van menselijke activiteiten in het Recreatieoord Enkhuizerzand op rustplaatsen van watervogels.

Lichtverstoring

Duisternis is een essentiële voorwaarde voor de geschiktheid van een terrein als slaapplek voor vogels in de kustzone. In de huidige situatie wordt de verlichting van de bebouwing van

Enkhuizen grotendeels afgeschermd door de zeedijk en verlichting van het hondentraincentrum is 's nachts uit. In de periode van avondschemer is echter wel sprake van lichtuitstraling op de kustzone die effect kan hebben. Ook door boomsingels en bosschages in en langs het Recreatieoord en noordelijker langs de oeverzone vindt afscherming plaats in zomer en nazomer. Aanleg van een camping met verlichting grenzend aan de grote baai kan door lichtuitstraling dit luwtegebied ongeschikt maken als slaappleaats voor 's nachts slapende watervogels. Dit speelt in het winterhalfjaar (oktober-maart), wanneer Grauwe Ganzen en Meerkoeten het gebied gebruiken als slaappleaats. De overige soorten slapen overdag (Smient, Kuifeend) of rusten gespreid (Fuut). In de huidige situatie is lichtuitstraling op het open water beperkt.

Gezien de landschappelijke ligging kan de waterinlaat die de noordgrens van het plangebied vormt en de binnendijks gelegen vaart die daarop is aangesloten, onderdeel zijn van een vliegroute van de Meervleermuis. Deze soort is als complementair doel aangewezen als kwalificerend voor het aangrenzende Natura2000-gebied IJsselmeer.

De Meervleermuis is gevoelig voor kunstlicht (Kuiper *et al.* 2006). Indien bij de inrichting van het plangebied verlichting wordt gebruikt die uitstraalt op het open water, dan bestaat er een grote kans wordt dat de oeverzone ongeschikt wordt als foerageerzone.

Conclusie verstoring

Samenvattend is de verwachting dat verhoging van het aantal bezoekers in het Recreatieoord Enkhuizerzand door verbetering van de *huidige* stranden en ligweiden en door de omvorming van de huidige camping met seizoensplaatsen tot een bungalowpark niet leidt tot een hogere verstoringdruk op watervogels in de kustzone gedurende de (na)zomer (juli-september), omdat dan al sprake is van maximale verstoring. Ook de openstelling van het bungalowpark in de winterperiode zal niet tot noemenswaardige verhoging van de verstoringdruk leiden, indien vanuit het bungalowpark evenals in de huidige situatie geen initiatieven ondernomen worden om het water op te gaan.

Uitbreiding van het strand en de ligweide in noordelijke richting en verplaatsing van de camping, zoals voorzien in het 'Aangepaste vlekkenplan' van de gemeente Enkhuizen, leidt tot een uitbreiding van verstoord gebied in de kustzone. Daarbij kunnen watervogels verstoring ondervinden, in het bijzonder in de 'grote luwtebaai'. In dit gebied, waar in de huidige situatie sprake is van rust en luwte, concentreren zich watervogels. De verstoringseffecten zijn afhankelijk van de concrete uitwerking van het ontwikkelingsplan. De maximale effecten kunnen niet exact gekwantificeerd worden, maar kunnen wel van betekenis zijn. In het slechtste geval ('worst case scenario') wordt de kustzone ter hoogte van de campinglocatie en uitbreidingszone van ligweide en strand ongeschikt voor watervogelconcentraties. Voor zowel de camping als de uitbreiding van het strand en de ligweide geldt dat de verstoringdruk vergroot kan worden voor ruiende watervogels (Fuut, Grauwe Gans, Kuifeend, Meerkoet) in de zomer en nazomer (juli - september) en op rustende watervogels (Grauwe Gans, Smient, Kuifeend) in de winterperiode (oktober - maart). Een extra versturende werking op Kleine Zwanen is onwaarschijnlijk, omdat deze zich buiten de luwtebaaien ophouden in de omgeving van het Zuiderzeemuseum.

Het effect van verstoring op de aantallen vogels in het IJsselmeer hangt af van de functie van het verstoord gebied en van de beschikbaarheid van geschikte alternatieve locaties voor rustende vogels. Grauwe Gans, Smient en Kuifeend foerageren in hoofdzaak buiten de kustzone op grasland binnendijks (Grauwe Gans, Smient) c.q. op mosselbanken elders (Kuifeend). De dichtstbijzijnde alternatieve rustplaats is waarschijnlijk de Vooroever bij

Andijk op ca. 3 km afstand. Indien dit zo is, dan wordt de situatie voor deze soorten ongunstiger, omdat zij grotere afstanden af moeten leggen tussen slaapplaats en foerageergebied. De soorten die in de kustzone foerageren (Fuut en mogelijk voor een deel ook Meerkoet en Kuifeend) verliezen na verstoring geschikt foerageerareaal. Het is aannemelijk dat in dat geval de aantallen in het IJsselmeer afnemen.

De versturende werking op watervogels is een gevolg van zichtbaarheid van dagelijkse menselijke activiteiten en uitstralingseffecten van licht. Van belang hierin zijn de volgende aspecten:

- de mate van uitbreiding van het strand en de ligweide in noordelijke richting;
- inrichting van de oeverzone van moeras, ruigte en grasland op en grenzend aan de campinglocatie;
- activiteiten in de kustzone op het open water;
- zichtbaarheid van menselijke activiteiten op de camping vanaf het open water;
- uitstraling van licht.

5. BEOORDELING IN HET KADER VAN DE NATUURBESCHERMINGSWET

Bij herinrichting van het Recreatieoord is de Natuurbeschermingswet van belang. De ecologische gevolgen die de herinrichting kan hebben zijn afhankelijk van de concrete uitwerking van het ontwikkelingsplan, dat in het 'Aangepaste vlekkenplan' d.d. 24 april 2006 globaal is ingevuld. In de beoordeling is rekening gehouden met effecten die *kunnen* optreden na uitvoering van de herinrichting.

In de beoordeling is het relevant om onderscheid te maken tussen een kans op "verslechtering of verstoring" en kans op een "significant negatief effect" in het kader van de Natuurbeschermingswet. In het kader van verschillende projecten is het significantiebegrip operationeel gemaakt. In de methode ontwikkeld door Kleijberg & Foppen (2004) en toegepast in onder meer de Passende beoordeling van de jachthaven Schelphoek te Hoorn (Rademakers 2006) worden verschillende significantieklassen onderscheiden op basis van de staat van instandhouding, de trend, de herstelcapaciteit en het relatieve belang van het gebied voor Nederland en Europa:

- Zeer gevoelig: alle habitats en soorten met een ongunstige staat van instandhouding in combinatie met een groot Europees belang (= groot deel populatie en/of een prioritaire status). Voor deze klasse wordt iedere aantasting als mogelijk significant beschouwd.
- Kwetsbaar: alle overige soorten en habitats met een ongunstige staat van instandhouding. Voor deze klasse is een geringe aantasting aanvaardbaar. Een zeer kleine areaal- of aantalsverandering geen wezenlijke betekenis zal hebben voor het Natura-2000 gebied als geheel.
- Tolerant: alle overige soorten en habitats. Op deze instandhoudingsdoelen heeft ook een grotere verandering aanvaardbaar geen wezenlijke impact op de regionale betekenis. Elk van de instandhoudingsdoelen waarop mogelijk effecten zouden kunnen optreden worden, gemotiveerd, ingedeeld in een van deze klassen.

Per klasse is – min of meer arbitrair – een drempelwaarde voor maximaal toegestane afname gekozen:

- Zeer gevoelig: 0% afname toelaatbaar
- Kwetsbaar: tot 2% afname toelaatbaar
- Tolerant: tot 5% afname toelaatbaar

Daarnaast staat de vraag centraal of de afname zodanig is, dat het instandhoudingsdoel in gevaar komt. Hiervoor is het nodig de actuele aantallen en effecten af te meten aan de instandhoudingsdoelen, die vastgelegd zijn in het aanwijzingsbesluit en/of ontwerpbesluit. Daarbij is het van belang de effecten in cumulatie met eventuele effecten van andere initiatieven te beoordelen.

Natura2000-Habitatrichtlijn

Het Recreatieoord Enkhuizerzand ligt op grote afstand tot het deel van het IJsselmeer dat als habitatrichtlijngebied is aangewezen (aan de westkust van Fryslân). Herinrichting van het recreatiegebied Enkhuizerzand heeft geen effecten op de instandhoudingsdoelen van

kwalificerende waarden. Met betrekking tot Natura2000 dat onderdeel is van het habitatrictlijngebied zijn er geen knelpunten met de Natuurbeschermingswet.

Natura2000-Vogelrichtlijn

Broedvogels

Er zijn geen effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelen van de broedvogelsoorten waarvoor het IJsselmeer is aangewezen als Natura2000-gebied. Wat betreft broedvogels zijn er daarom geen knelpunten met de Natuurbeschermingswet.

Niet-broedvogels

Door de inrichtingsmaatregelen verdwijnt het grasland op de campinglocatie als geschikt foerageergebied voor de kwalificerende soorten Grauwe Gans en Meerkoet. Aangezien de betekenis van dit deelgebied voor deze soorten zeer beperkt is, betreft het slechts een verslechtering/verstoring.

Het Aangepaste vlekkenplan voorziet in landuitbreiding, bestaande uit strand met strekdam en onderwaterkribben in het IJsselmeer met een oppervlakte van 1,2 ha. De uitbreiding overschrijdt over korte afstand, 20-30 m, de grens van het Natura2000-gebied. Deze grens heeft betrekking op de Speciale Beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn. Het verlies aan open waterhabitat is zo beperkt dat een negatief effect daarvan op rustende watervogels nihil is.

Door de inrichtingsmaatregelen bestaat er een kans dat watervogels, die voorkomen langs de kust van het IJsselmeer, worden verstoord en dat als gevolg hiervan de aantallen in het IJsselmeer afnemen. De maximale omvang van dit effect is, op basis van een 'worst case scenario', waarbij het luwtegebied ter hoogte van het uitbreidingsgebied van ligweide en strand en de campinglocatie geheel ongeschikt wordt, 1-3% voor de kwalificerende soorten Fuut, Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet. In de beoordeling van dit effect is de staat van instandhouding relevant. Voor Grauwe Gans en Smient geldt dat de aantallen toenemen en dat de landelijke staat van instandhouding gunstig is. De stand van Kuifeend en Meerkoet is binnen het IJsselmeergebied stabiel en voor beide soorten is geen landelijke herstelopgave geformuleerd. Deze soorten worden op basis van bovenvermelde systematiek beschouwd als 'tolerant'. De kans op een afname van 1-2% voor deze soorten kan beschouwd worden als te beperkt voor een "significant" negatief effect, maar dient wel beoordeeld te worden als een kans op verslechtering of verstoring in de zin van de Natuurbeschermingswet. Het is mogelijk dat dit effect in cumulatie met effecten van andere plannen c.q. projecten in en in de directe omgeving van het IJsselmeer wel significant negatief kan zijn.

Voor de Fuut geldt dat de aantallen in het IJsselmeer aanzienlijk zijn afgenomen. In het ontwerpbesluit is gesteld dat verbetering van het leefgebied nodig is voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding. Deze soort wordt op basis van bovenvermelde systematiek beschouwd als 'kwetsbaar'. Een afname met maximaal 3% kan beschouwd worden als een kans op een "significant negatief effect" in de zin van de Natuurbeschermingswet.

Meervleermuis

De oeverzone van het plangebied wordt waarschijnlijk gebruikt door de Meervleermuis als foerageergebied. Deze soort is kwalificerend voor het Natura2000-gebied IJsselmeer. Indien bij de herinrichting van het noordwestelijk gedeelte van het Recreatieoord geen rekening wordt gehouden met het voorkomen van deze soort, dan kan deze door het voornemen worden benadeeld. Het gebruik van kunstlicht wordt -- afhankelijk van de wijze van

uitvoering – daarom beoordeeld als een kans op verslechtering of verstoring in de zin van de Natuurbeschermingswet.

Cumulatieve effecten

In het IJsselmeer is sprake van een gestaag toenemend ruimtebeslag door recreatievaart. Kano's, jetski's, surfers, kitesurfers en catamarans komen in de ondiepe gebieden, waar watervogels zich 's zomers concentreren. De verspreiding van watervogels tijdens de vleugelrui (juli-augustus) is negatief gecorreleerd met de bootdichtheid (van Eerden *et al.* 2002). Daarnaast staan diverse projecten op stapel langs de kustzone van het IJsselmeer, waarbij havens, campings of bungalowparken worden gevestigd of uitgebreid. Voorbeelden daarvan zijn uitbreiding herinrichting van de Camping Schuilenburg te Hindeloopen (Van der Hut 2006a) en uitbreiding van Aquaresort It Soal te Workum (Van der Hut 2006b). Dergelijke initiatieven kunnen gepaard gaan met een vergroting van de verstoringsdruk op rustende watervogelconcentraties. Het cumulatieve effect van deze projecten en het ontwikkelingsplan van het Recreatieoord Enkhuizen is niet onderzocht. De relevantie van dit onderzoek is afhankelijk van de effecten van de concrete uitwerking van het ontwikkelingsplan. Indien negatieve effecten van betekenis geheel voorkomen kunnen worden is vanzelfsprekend geen onderzoek naar cumulatieve effecten nodig. Indien een nadere uitwerking van de plannen de kans op een significant negatief effect wegneemt, maar een verslechterend of verstorend effect van betekenis blijft bestaan, is een onderzoek naar cumulatieve effecten wel noodzakelijk, omdat in samenhang met effecten van andere projecten of initiatieven in cumulatie wel sprake kan zijn van een significant negatief effect.

6. ADVIES IN HET KADER VAN DE NATUURBESCHERMINGSWET

De omvang van negatieve effecten op beschermde waarden, en daarmee op de beoordeling van de plannen in het kader van de Natuurbeschermingswet, is afhankelijk van de wijze van inrichting, gebruik en regelgeving.

Specifieke inrichtingsmaatregelen kunnen verstoringseffecten in hoge mate beperken. Deze maatregelen kunnen als randvoorwaarde aan de herinrichting van het Recreatieoord gesteld worden om conflicten met de Natuurbeschermingswet te voorkomen. De maatregelen richten zich op de volgende aspecten, benoemd in de conclusies van hoofdstuk 5.3:

- de uitbreiding van strand en ligweide in noordelijke richting;
- inrichting van de oeverzone van moeras, ruigte en grasland op en grenzend aan de campinglocatie;
- activiteiten in de kustzone ter hoogte van de baaien;
- uitstraling van licht.

Beperking van de uitbreidingszone van strand en ligweide

De uitbreiding van het strand met een strekdam in noordelijke richting, zoals gepositioneerd in het Aangepaste vlekkenplan, overschrijdt de grens van het Natura2000-gebied. Het betreft hier de begrenzing van de Speciale Beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn. De strekdam en het strand liggen 20-30 m binnen de begrenzing. Conflicten met de Natuurbeschermingswet als gevolg van maatregelen binnen de begrenzing kunnen voorkomen worden door de uitbreiding in noordelijke richting te beperken, zodat de grens van het Vogelrichtlijngebied niet overschreden wordt.

De versturende werking van recreanten in het (na)zomerseizoen op de luwe grote baai als gevolg van de uitbreiding van het strand en de ligweide in noordelijke richting kan worden voorkomen door op het huidige ruigteterrein geen ligweide met aangrenzend strand aan te leggen, maar het terrein in de huidige status houden, met recreatief medegebruik. Een strekdam kan het invaren van het luwtegebied vanaf de zijde van de ligweide en het strand minder aantrekkelijk maken. Zo wordt een zonering aangebracht tussen recreatie en natuur.

Handhaving van het moerasgebied

Verstoringseffecten aan de zuidelijke oever van de grote baai, grenzend aan de campinglocatie, kunnen gedeeltelijk beperkt worden door het moerasgebiedje intact te laten. De luwe oeverzone met inbegrip van het beschutte plasje dat in verbinding staat met het IJsselmeer blijft dan gehandhaafd.

Beperkte openstelling van de nieuwe camping

Een beperkte openstelling van de nieuwe camping is geen afdoende optie om verstoring te voorkomen. Indien de camping in het winterhalfjaar (1 oktober tot en met 31 maart) gesloten is, wordt verstoring van concentraties watervogels in deze periode voorkomen. In de (na)zomer blijft verstoring van concentraties ruiende watervogels echter mogelijk. Het gaat dan om Fuut, Grauwe Gans, Kuifeend en Meerkoet. Het verstoringrisico hangt af van de zichtbaarheid van menselijke activiteiten op de camping en van activiteiten, die in de

kustzone ondernomen worden. Daarom kan de aandacht het beste gericht worden op een zodanige inrichting dat verstoringseffecten worden voorkomen.

Creëren van een bufferzone tussen kustzone en camping

Indien de camping niet tot aan de oever wordt aangelegd, is ruimte aanwezig voor een bufferzone tussen de camping en het IJsselmeer. De inrichting van de oeverzone dient zodanig te zijn, dat de oeverstrook ontoegankelijk is vanaf het campingterrein en dat het zicht op menselijke activiteiten vanaf het open water wordt onttrokken. Een inrichtingsoptie is bijvoorbeeld een wal (wellicht ca 3 meter hoog) met opgaande beplanting, die ontoegankelijk is vanaf de camping door bijvoorbeeld een watergang. Deze opgaande beplanting kan tevens dienen als lichtafscherming.

Verhinderen van uitbreiding van activiteiten in de kustzone

In de winterperiode is het zaak om recreatie op het water in het luwtegebied waar watervogels zich concentreren te voorkomen. Voor (kite)surfen gaat het om handhaving van het huidige verbod. De beste methode om waterrecreatie zo veel mogelijk te voorkomen is het toepassen van inrichtingswerken (zoals een strekdam), die zich richten op zonering van recreatie en natuur. Aangezien een toename van recreatieactiviteiten op het water de verstoringdruk sterk doen toenemen, is het van belang dat geen nieuwe faciliteiten worden geboden om het water op te gaan.

Verhinderen van uitstraling van licht

Bij een vleermuisvriendelijke inrichting van de camping wordt voorkomen dat lichtbronnen uitstralen naar het wateroppervlak van het IJsselmeer en de waterinlaat. Ditzelfde geldt voor het tegengaan van verstoring van 's nachts slapende watervogels. Uitstraling kan tegengegaan worden door verlichting laag te houden, licht uitsluitend op de camping (naar binnen toe) te richten en door aanplant van bosschages rond de camping. Dit laatste is functioneel in de (na) zomer.

Samenvatting van maatregelen

Samengevat doen wij de volgende aanbevelingen om verstoring van kwalificerende soorten, en daarmee een conflict met de Natuurbeschermingswet, te voorkomen:

- beperk de uitbreiding van strand en ligweide in noordelijke richting en richt de noordelijke oeverzone ter hoogte van strekdam zodanig in dat de versturende werking op het open water van de grote baai wordt voorkomen;
- laat het natte moerasgebiedje grotendeels intact;
- leg de camping niet tot de oever aan, maar richt de oeverzone zodanig in dat de versturende werking op het open water van de grote baai wordt voorkomen;
- zorg voor 'slimme' verlichting zonder uitstraling op de oeverzones;
- bied geen ruimte voor nieuwe activiteiten ten behoeve van waterrecreatie en intensieveer handhaving van het verbod op kitesurfen in de kustzone.

Consequenties voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet

Indien de beschreven maatregelen worden genomen, is geen sprake van een kans op een "significant negatief effect" op de kwalificerende soort de Fuut. De versturende effecten op deze soort en op de andere kwalificerende soorten Grauwe Gans, Smient, Kuifeend, Meerkoet en Meervleermuis zijn in dit geval bovendien zo beperkt, dat geen sprake is van een "verslechtering of verstoring" van betekenis. Dit geldt eveneens voor het verlies aan cultuurgrasland op de campinglocatie, dat als foerageergebied voor Grauwe Gans en Meerkoet van zeer beperkte betekenis is. In dit geval is het plan mogelijk niet in conflict met

de Natuurbeschermingswet. Dit is echter ter beoordeling van het bevoegd gezag i.c. de provincie Fryslân.

7. SAMENVATTENDE CONCLUSIES

Betekenis in het kader van Natura2000

Het Recreatieoord Enkhuizen grenst in het noordelijk deel aan het Natura2000-gebied IJsselmeer. Het zuidelijk deel van het gebied ligt op enige honderden meters van deze grens af. In het moeras- en ruigtegebied op en grenzend aan de campinglocatie komt één broedvogelsoort voor met instandhoudingsdoelen voor het IJsselmeer. Het gaat om de Rietzanger met een aantal van 7 broedparen. Deze broedvogels hebben echter geen relatie met het Natura2000-gebied. Het graslandperceel op de campinglocatie is een geschikt foerageergebied voor de kwalificerende soorten Grauwe Gans en Meerkoet. Het uitbreidingsgebied van strand en ligweide en de campinglocatie grenzen aan een luwe kustzone, waar in de (na)zomer (juli-september) en het winterhalfjaar (oktober – maart) concentraties watervogels ruïen en/of slapen. Aantallen van betekenis in deze kustzone zijn vastgesteld voor vijf soorten vogels met instandhoudingsdoelen voor het IJsselmeer in het kader van de Vogelrichtlijn: Fuut, Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet. Het belang van het gebied voor deze soorten in het IJsselmeer als geheel is het grootst voor de Fuut (ordegrootte 2-3%) en beperkter voor de overige soorten (1-2%). Daarnaast is het waarschijnlijk dat de Meervleermuis, die als complementair doel in het kader van de Vogelrichtlijn is aangewezen, foerageert in de oeverzone.

Effecten en beoordeling

Indien de huidige plannen, op basis van het “Aangepaste vlekkenplan” van de gemeente Enkhuizen, voor de herinrichting van het noordwestelijk gedeelte van Recreatieoord worden gerealiseerd (uitbreiding strand en ligweide, aanleg van een camping) zal het moerasgebied en het huidige buitendijkse cultuurgrasland op deze locaties gedeeltelijk verloren gaan. Door dit voornemen kan het plangebied ongeschikt worden voor één broedvogelsoort die kwalificerend is voor het aangrenzende Natura2000-gebied IJsselmeer, namelijk de Rietzanger. Dit verlies heeft echter geen effect op de instandhoudingsdoelen, aangezien deze broedvogels geen relatie hebben met het Natura2000-gebied. Door de inrichtingsmaatregelen verdwijnt wel foerageergebied voor de kwalificerende soorten Grauwe Gans en Meerkoet, die slapen in het aangrenzende Natura2000-gebied. Het effect op de instandhoudingsdoelen is zeer beperkt en betreft slechts een kans op verslechtering of verstoring in de zin van de Natuurbeschermingswet. Gezien het incidentele gebruik van dit gebiedsdeel is deze verslechtering/verstoring waarschijnlijk verwaarloosbaar.

Het Aangepaste vlekkenplan voorziet in landuitbreiding, bestaande uit strand met strekdam en onderwaterkribben in het IJsselmeer met een oppervlakte van 1,2 ha. Het verlies aan open waterhabitat is zo beperkt dat een negatief effect daarvan op rustende watervogels nihil is.

Verhoging van het aantal bezoekers in het Recreatieoord Enkhuizerzand door verbetering van de huidige stranden en ligweiden en de omvorming van de camping met seizoensplaatsen tot een bungalowpark leidt naar verwachting niet tot een hogere verstoringdruk op watervogels in de kustzone gedurende de (na)zomer (juli-september), aangezien de huidige verstoringdruk vanaf de wal gedurende deze periode in de kustzone van het Recreatieoord al een maximaal effect heeft. In de winterperiode (oktober-maart) is de huidige verstoringdruk geringer. Een verhoging wordt niet verwacht, mits vanuit het bungalowpark geen initiatieven worden ondernomen om het water op te gaan en voorkomen wordt dat recreatie op het open water geïntensiveerd wordt.

De in de plannen opgenomen uitbreiding van het strand, de ligweide en de aanleg van een nieuwe camping kunnen leiden tot uitbreiding van verstoord gebied in de luwe kustzone van de 'grote baai', waar in de huidige situatie watervogels zich concentreren. Hierbij gaat het om de versturende werking van menselijke activiteiten op de wal aan de oever, waterrecreatie vanaf de ligweiden en het strand, menselijke activiteiten op de camping en uitstralingseffecten van licht. Het risico bestaat dat de luwe kustzone ongeschikt wordt als rui- en slaapplek voor watervogels. De maximale omvang van negatieve effecten is 1-3% voor de kwalificerende soorten, ten opzichte van de totale aantallen in het Natura2000-gebied IJsselmeer. Een dergelijke afname wordt beoordeeld als een kans op verslechtering of verstoring in de zin van de Natuurbeschermingswet voor Grauwe Gans, Smient, Kuifeend en Meerkoet, en als een kans op een significant negatief effect voor de Fuut. Cumulatieve effecten van andere plannen c.q. projecten in of in de directe omgeving van het IJsselmeer zijn niet onderzocht.

De omvang van het effect is sterk afhankelijk van de wijze van herinrichting en het gebruik van de kustzone. Dit betekent dat er mogelijkheden bestaan om negatieve effecten en een conflict met de Natuurbeschermingswet te voorkomen.

Mogelijke inrichtingsmaatregelen

Specifieke maatregelen, gericht op de inrichting en het gebruik van de kustzone waar watervogels zich concentreren kunnen verstoringseffecten in hoge mate beperken. Deze maatregelen kunnen als randvoorwaarde aan het voornemen gesteld worden om conflicten met de Natuurbeschermingswet te voorkomen. De volgende maatregelen worden voorgesteld:

- verplaats de noordgrens van de uitbreiding van ligweide en strand en de ligging van de bijbehorende strekdam in zuidelijke richting en richt het ruigtegebied niet in als ligweide, zodat intensieve recreatie met een versturende werking op het open water van de grote baai wordt voorkomen;
- laat het natte moerasgebiedje grotendeels intact;
- leg de camping niet tot de oever aan, maar richt de oeverzone zodanig in dat de versturende werking op het open water van de grote baai wordt voorkomen;
- zorg voor 'slimme' verlichting zonder uitstraling op de oeverzones;
- bied geen ruimte voor nieuwe faciliteiten ten behoeve van waterrecreatie en intensieve handhaving van het verbod op kitesurfen in de kustzone.

Consequenties voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet

Indien alle beschreven maatregelen worden genomen, is geen sprake van een kans op een "significant negatief effect" op de kwalificerende soort de Fuut. De versturende effecten op deze soort en op de andere kwalificerende soorten Grauwe Gans, Smient, Kuifeend, Meerkoet en Meervleermuis zijn in dit geval bovendien zo beperkt, dat geen sprake is van een "verslechtering of verstoring" van betekenis. Dit geldt eveneens voor het verlies aan cultuurgrasland op de campinglocatie, dat als foerageergebied voor Grauwe Gans en Meerkoet van zeer beperkte betekenis is. In dit geval is het plan mogelijk niet in conflict met de Natuurbeschermingswet. Dit is echter ter beoordeling van het bevoegd gezag i.c. de Provincie Fryslân.

LITERATUUR

- Brenninkmeijer, A. & J. Ouweland 2007. Verspreiding en dieet van Aalscholvers op en rond het IJsselmeer. In prep.
- Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij, Haarlem / Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging KNNV, Utrecht.
- Eerden, M. van 1997. Patchwork. Patch use, habitat exploitation and carrying capacity for water birds in Dutch freshwater wetlands. Van Zee tot Land 65. RWS Directie IJsselmeergebied, Lelystad.
- Eerden, M.R. van, Rijn, S.H.M., van, Roos, M. 2005. Ecologie en ruimte: gebruik door vogels en mensen in de SBZ's IJmeer, Markermeer en IJsselmeer. RIZA rapport 2005.014.
- Heijden, E. van der & M. Groenweg 2006. Voortoets Recreatiegebied Enkhuizer Zand in het kader van de Natuurbeschermingswet. A&W-rapport 936 Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Hut, R.M.G. van der 2006b. Voortoets uitbreiding Aquaresort It Soal te Workum. A&W-rapport 971 Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Kuijper, D.P.J., J. Schut, A.-J. Haarsma, J. Ouweland, H.J.G.A. Limpens & D. van Dullemen. 2006. Meervleermuizen in Fryslân: kennisontwikkeling voor soortbescherming. A&W-rapport 748. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek en Zoogdiervereniging VZZ, Veenwouden/ Arnhem.
- Krijgsveld, K.L., S.M.H.J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen 2004. Verstoringsevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg bv, Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Oosterbaan, B.W.J. Beschermde soorten buitengebied Enkhuizen. G&G-rapport 2003-15.
- Prins, K.H., M. Klinge, W. Ligtoet & J. de Jonge 1994. Biologische monitoring zoete rijkswateren. Watersysteemrapportage IJsselmeer en Markermeer 1992. RIZA Nota nr. 94.060. RIZA, Lelystad.
- RIZA 1999. Het voedselweb van IJsselmeer en Markermeer. RIZA rapport 99.008. ISBN 903695228X. Lelystad, maart 1999.
- Rijn, S. van 2006. Watervogels in het IJsselmeer en Markermeer: seizoensverslag 2005/2006. RIZA Intern rapport, Lelystad.
- Schouten, C. 1982. Het IJsselmeer als ruiplaats voor de Zwarte Stern *Chlidonias niger*, een onderzoek naar de conditie, rui en doortrek van de Zwarte Stern in het IJsselmeergebied. RIJP-rapport 1983-33 abw, Lelystad.
- Schouten, C. 1985. Vijf jaar tellingen van de Zwarte Stern *Chlidonias niger* in het IJsselmeergebied. Limosa 58: 124.
- Voslamber, B., E. van Winden, & K. Koffijberg 2004. Atlas van ganzen, zwanen en smienten in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen.
- Winden, J. van der & H. Schobben 2001. Zwarte Stern *Chlidonias niger* profiteert van nieuwe slaapplekken in het IJsselmeergebied. Limosa 74: 87-94.
- Winden J. van der & H.P.M. Schobben 2001. Zwarte Stern *Chlidonias niger* profiteert van nieuwe slaapplekken in het IJsselmeergebied. Limosa 74:87-94.
- Winden, J. van der 2002. The odysseys of the Black Tern *Chlidonias niger*: migration ecology in Europe and Africa. Ardea 90: 421-435.
- Winden, J. van der & L. Kelder 2005. Zwarte Stern onderzoek De Kreupel 2005. Verslag tellingen en ringonderzoek. Intern rapport Bureau Waardenburg, Culemborg.

Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
Ministerie van LNV 2005. Handreiking Natuurbeschermingswet.

Geraadpleegde internetsites

www.minlnv.nl
www.noord-holland.nl
www.time2kite.nl

Overige bronnen

RIZA. Database watervogeltellingen IJsselmeergebied, Lelystad

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. TELLINGEN WATERVOGELS

Seizoensmaxima van watervogels langs de IJsselmeerkust tussen De Ven en de haven van Enkhuizen. Gebaseerd op maandelijkse tellingen per vliegtuig, uitgevoerd door het RIZA. Onderscheid is gemaakt naar soorten die kwalificerend zijn voor de aanwijzing van het IJsselmeer als Natura2000-gebied en overige soorten.

soort / seizoen	2002/3	2003/4	2004/5	2005/6	2006/7	gemiddelde	mediaan
<i>kwalificerende soorten</i>							
Fuut	365	790	344	440	225	432,8	365
Aalscholver	8420	6600	5605	3852	1620	5219,4	5605
Lepelaar	5	0		1	0	1,2	0,5
Kolgans	350	0	15	20	0	77	15
Grauwe Gans	250	340	170	140	380	256	250
Bergeend	10	0	25	27	22	16,8	22
Smient	700	1225	740	1010	1185	972	1010
Krakeend	15	16	4	20	10	13	15
Wintertaling	70	0	30	0	0	20	0
Wilde Eend	180	80	145	160	155	144	155
Pijlstaart	0	0	5	0	0	1	0
Slobeend	0	0	15	15	12	8,4	12
Tafeleend	0	30	55	0	30	23	30
Kuifeend	375	280	330	310	1825	624	330
Brilduiker	0	0	10	0	20	6	0
Nonnetje	1000	6	30	0	6	208,4	6
Grote Zaagbek	2230	0	2	18	16	453,2	16
Meerkoet	660	460	240	150	480	398	460
<i>overige soorten</i>							
Kluut	0	0	0	4	0	0,8	0
Wulp	0	0	0	100	45	29	0
Blauwe Reiger	7	8	6	2	2	5	6
Grote Zilverreiger	0	1	1	0	0	0,4	0
Knobbelzwaan	77	64	156	84	181	112,4	84
Brandgans	0	100	0	0	0	20	0
Soepgans	0	17	70	68	65	44	65
Canadese Gans	5	0	2	35	38	16	5
Bruine Kiekendief	0	1	0	1	0	0,4	0
Grote Mantelmeeuw	41	2	15	15	18	18,2	15
Kokmeeuw	405	745	150	135	370	361	370
Kleine Mantelmeeuw	0	0	7	2	0	1,8	0
Stormmeeuw	31	37	85	65	46	52,8	46
Zilvermeeuw	250	1	15	2	4	54,4	4
Visdief	5	4	4	0	15	5,6	4
Scholekster	0	0	0	0	80	16	0
Kievit	0	0	0	200	30	46	0

Seizoensverloop van watervogels langs de IJsselmeerkust tussen De Ven en de haven van Enkhuizen. Opgenomen zijn maandgemiddelden van maandelijkse tellingen per vliegtuig, uitgevoerd door het RIZA in de seizoen 2002/2003 tot en met 2006/2007. Onderscheid is gemaakt naar soorten die kwalificerend zijn voor de aanwijzing van het IJsselmeer als Natura2000-gebied en overige soorten.

soort / maand	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Kwalificerende soorten</i>												
Fuut	43	3	16	27	35	52	100	287	293	49	22	27
Aalscholver	191	650	2097	4124	1543	4567	1789	182	166	50	17	8
Lepelaar	-	-	1	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-
Kleine Zwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-
Kolgans	23	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70
Grauwe Gans	70	30	15	22	17	14	116	13	22	184	67	51
Bergeend	8	7	2	1	1	3	1	-	-	14	10	1
Smient	473	753	252	-	-	-	-	-	-	86	335	677
Krakeend	-	-	3	3	5	-	4	2	-	5	-	-
Wintertaling	-	-	-	6	-	-	-	-	-	20	3	-
Wilde Eend	98	6	23	7	24	-	4	55	25	73	63	67
Pijlstaart	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Slobeend	-	-	2	3	-	-	-	-	-	3	-	-
Tafeleend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	15	14
Kuifeend	115	93	88	16	20	2	53	125	185	428	130	206
Brilduiker	0,4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Nonnetje	3	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	200
Grote Zaagbek	4	4	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-	446
Meerkoet	32	44	17	10	-	19	136	168	287	43	142	45
Kluut	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Wulp	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Overige soorten</i>												
Blauwe Reiger	-	3	1	1	-	-	1	1	0,4	-	0,4	0,2
Grote Zilverreiger	-	0,2	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	3	1	1	11	84	61	27	22	2	3	9	0,4
Brandgans	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soepgans	14	17	17	4	4	6	20	-	18	14	23	9
Canadese Gans	-	-	-	0,4	-	1	15	-	-	-	-	-
Bruine Kiekendief	-	-	-	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Grote Mantelmeeuw	-	0,4	1	0,2	-	-	-	0,2	-	12	9	0,2
Kokmeeuw	3	13	39	1	38	34	21	31	9	184	180	33
Kleine Mantelmeeuw	-	-	-	-	-	0,4	-	-	0,2	1	-	-
Stormmeeuw	1	13	15	-	-	1	-	-	1	23	41	17
Zilvermeeuw	-	0,4	4	-	0,2	0,4	1	0,2	0,2	54	2	-
Visdief	-	-	-	-	4	-	1	1	-	-	-	-
Scholekster	-	2	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	-	50	-	-	6	-	-	-	-	3	7	-

BIJLAGE 2. NATUURBESCHERMINGSWET

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Een van die wetten is de Natuurbeschermingswet. Per 1 oktober 2005 is deze wet gewijzigd, waardoor de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn nu zijn opgenomen in de Nederlandse wetgeving. De Natuurbeschermingswet is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten.

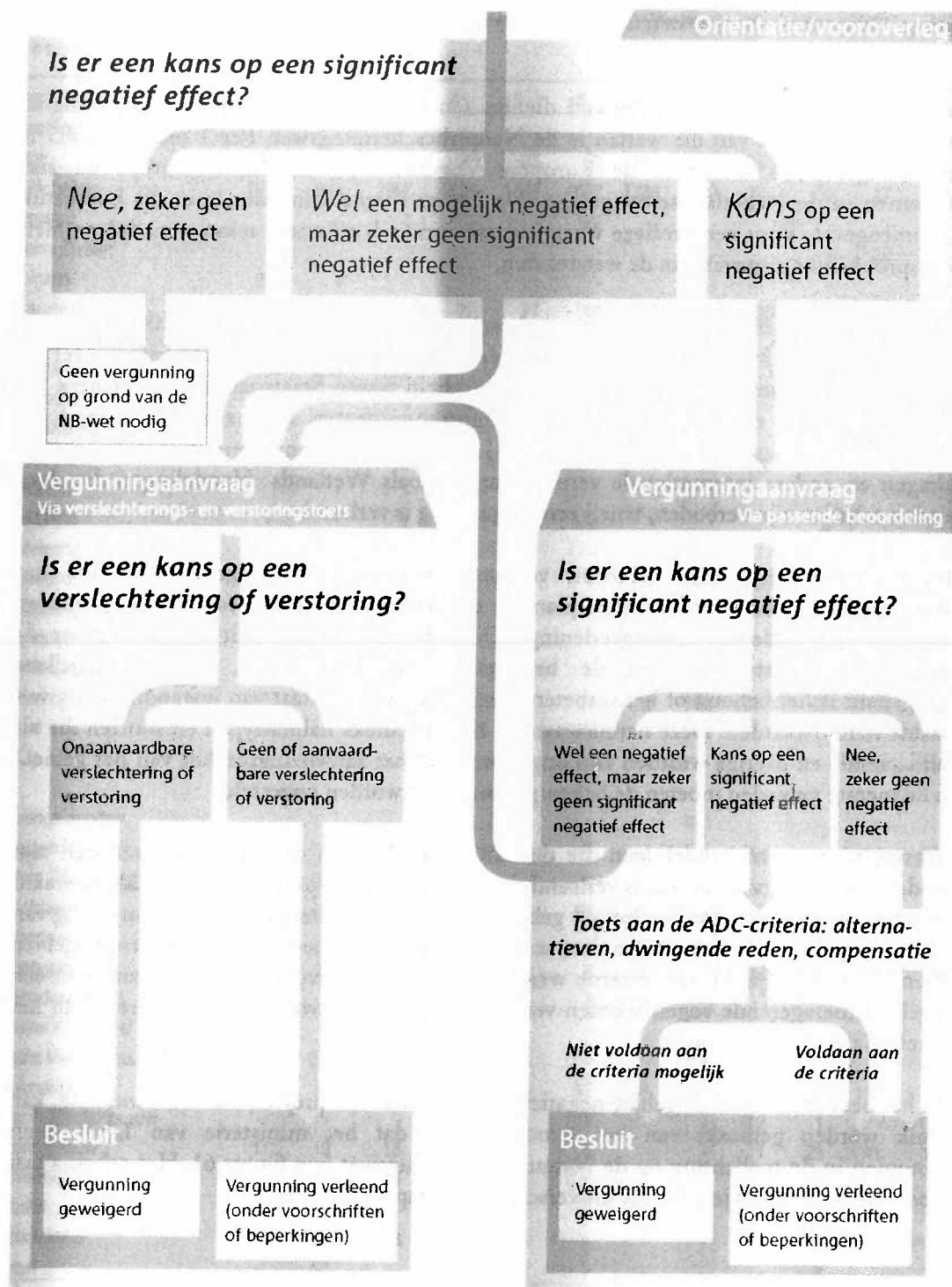
In de nieuwe Natuurbeschermingswet is de bescherming geregeld van Natura2000-gebieden (dit zijn Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) en Beschermd Natuurmonumenten. Met de vernieuwde Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten (in eigendom van het rijk) en Beschermd Natuurmonumenten (in particulier eigendom) verdwenen. Daarnaast kan de Minister van LNV gebieden aanwijzen in het kader van verdragen en andere internationale verplichtingen, zoals Wetlands. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij een vergunning is verleend.

Van elk van bovenstaande gebieden vormen (concept) aanwijzingsbesluiten, die het referentiekader bieden voor het beheerplan, de toetssteen voor de beoordeling van projecten of activiteiten en de vergunningverlening. Dit referentiekader wordt gevormd door de instandhoudingdoelstellingen en de begrenzing van het gebied. Het belangrijkste uitgangspunt is het behoud of het verbeteren van een gunstige staat van instandhouding van bepaalde natuurwaarden. Deze natuurwaarden zijn specifieke habitattypen en soorten die als kwalificerende en overige waarden zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit van het gebied. Van de meeste gebieden moeten de beheerplannen nog worden opgesteld.

Projecten, plannen of handelingen die de natuurwaarden van deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij een vergunning is verleend door de minister of provincie. Dat geldt uiteraard voor activiteiten binnen een beschermd gebied. Maar ook activiteiten die in de omgeving van een beschermd gebied plaatsvinden, kunnen een negatieve invloed op het beschermde gebied hebben. Er is dan sprake van 'externe werking'. Dit treedt bijvoorbeeld op wanneer in een plangebied foeragerende vogels worden verstoord, die tot de kwalificerende soorten van het beschermde gebied behoren.

Voor het beoordelen van mogelijke negatieve effecten van een project, plan of handeling, kan gebruik worden gemaakt van het stroomschema dat het ministerie van LNV heeft opgenomen in de toelichting op de Natuurbeschermingswet (zie figuur 6). Het schema laat een beoordelingsstrategie zien, die uit verschillende stappen bestaat.

Project of handeling

Figuur 6.

Stroomschema ecologische beoordeling volgens de Natuurbeschermingswet (LNV oktober 2005).

De eerste stap in het schema is de oriëntatiefase, waarbij in overleg met het bevoegd gezag de vraag moet worden beantwoord of er een kans bestaat dat er significant negatieve effecten optreden bij de uitvoering van een project of handeling. Wanneer die kans afwezig is, hoeft er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd. Wanneer er wel kans op effecten is, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd.

Verslechterings- en verstoringstoets

Bij mogelijk optredende effecten die niet significant negatief worden geacht, bestaat dit vervolgonderzoek uit een verslechterings- en verstoringstoets. De toets geeft een inschatting van mogelijk optredende effecten. Wanneer uit deze toets blijkt dat er geen of aanvaardbare verslechtering of verstoring optreedt, kan een vergunning worden verleend (waaraan voorschriften of beperkingen kunnen zijn verbonden). Bij onaanvaardbare verslechtering of verstoring wordt een vergunning geweigerd. Uit deze toets kan ook blijken dat op basis van onderzoek wél sprake is van een kans op negatief significante effecten. In dat geval dient een Passende beoordeling uitgevoerd te worden.

Passende beoordeling

Indien er wel een kans is op significant negatieve effecten, bestaat het vervolgonderzoek uit een Passende beoordeling. Hierin worden de effecten nader beschreven en beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van de beschermde gebieden. Als uit onderzoek blijkt dat er inderdaad sprake is van een kans op een significant negatief effect, dan vindt een derde stap in de beoordelingsstrategie plaats. Dit is een toetsing aan de hand van 'ADC-criteria' (alternatieven, dwingende reden, compensatie) waarvan de uitkomst voor het bevoegd gezag bepalend is voor de vergunningverlening. Het bevoegd gezag kan toestemming voor de gevraagde activiteit geven, wanneer:

- er geen alternatieven voor het desbetreffende project zijn,
- er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid, en
- vóór de ingreep compensatie is gerealiseerd van natuurwaarden die door de voorgenomen activiteit worden aangetast.

Er dient aan alle drie de voorwaarden te worden voldaan.

Bij de Passende beoordeling kan blijken dat er wel effecten optreden, maar dat deze niet een significant negatieve invloed hebben op de kwalificerende waarden van een natuurgebied. Er dient dan een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd (zie hierboven). Wanneer de Passende beoordeling uitwijst dat er zeker geen negatieve effecten optreden, kan een vergunning worden verleend.

